

รายการอ้างอิง

1. Boyle, P. Global burden of cancer. Lancet 349 (May 1997) : s11 23- s11 26.
2. นรินทร์ วรวิทย์. Oncology for internists. ใน วิทยา ศรีดามา (บรรณาธิการ) , โครงการตำราอายุรศาสตร์. หน้า 252. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
3. Cancer in Thailand 1988-1991. IARC Technical report (16) (1993). อ้างถึงใน สภาพลีลาเนื้องอก. การดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย. วารสารโรคมะเร็ง. (Thai Cancer Journal) 20 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2537) :118-123.
4. Balmer, C., and Valley, A.W. Basic principles of cancer treatment and cancer chemotherapy. In J.T. Dipiro, R.L. Talbert, G.C. Yee, G.R. Matzke, B.G. Wells, and L.M. Posey (eds.), Pharmacotherapy. pp. 2403-2475. Connecticut : Appleton & Lange A Simon & Schuster, 1996.
5. Pineo, H.M., and Giaccone, G. Chemotherapy. Lancet 349 (May 1997) : s11 7- s11 9.
6. Byrne, M. Cancer chemotherapy and quality of life. British Medical Journal 304 (June 1992) : 1523-1524.
7. Scheithauer, W., Rosen, H., Kornek, G.V., Sebesta, C., and Depisch, D. Randomised comparison of combination chemotherapy plus supportive care with supportive care alone in patients with metastatic colorectal cancer. British Medical Journal 306 (March 1993) : 752-755.
8. Carlei, G., et al. Cisplatin-cyclophosphamide-mitomycin combination chemotherapy with supportive care versus supportive care alone for treatment of metastatic non-small-cell lung cancer. Journal of the National Cancer Institute 85 (May 1993) :794-800.
9. Valley, A.W., and Boehnke, L.L. Cancer chemotherapy : prevention and management of common toxicities. In M.E. Wood, and P.A. Bunn (eds.), Hematology/Oncology Secrets. pp. 182,184. Singapore : Access & Distribution Pte, 1994.

10. Sitzia, J., Hughes, J., and Sobrido, L. A study of patients' experiences of side-effects associated with chemotherapy : pilot stage report. International Journal of Nursing Studies 32 (6) (1995) : 580-600.
11. McLaughlin, C.J. Principles of chemotherapy. In R.B. Cameron (ed.), A Lange Clinical Manual Practical Oncology , pp.13. New Jersey : Prentice-Hall International, 1994.
12. Mitchell, A.A., et al. Adverse drug reaction in children leading to hospital admission. Pediatrics 82 (1) (1988) : 24-29.
13. ASHP guidelines on pharmacist-conducted patient counseling. American Journal of Health-System Pharmacy 54 (5) (February 1997) : 431-434.
14. Perkins, L.D., and McCormack, A.J. Medication discharge consultation program in a small community hospital. American Journal of Hospital Pharmacy 38 (April 1981) : 530-533.
15. Kaufman, R.L., Cotnoir, G.M., and Holm, A.L. Medication discharge counseling program developed by pharmacists. Hospitals 52(1) (January 1978) : 89-92.
16. Cole, E., and Cole, P. Drug consultation: its significance to the discharged hospital patient and its relevance as a role for the pharmacist. American Journal of Hospital Pharmacy 28 (December 1971) : 954-960.
17. Enck, B.E., and Bennett, J.M. Inadvertent chlorambucil overdose in adult.. N Y State Journal of Medicine 9 (1977) : 1480-1481. cited in Cohen, M.R., Anderson, R.W., Attilio, R.M., Green, L., Muller, R.J., and Pruemer, J.M. Preventing medication errors in cancer chemotherapy. American Journal of Health System Pharmacy 53 (1) (April 1996) : 737-746.
18. Homsten, P., Engberg, B.S., Gahrton, G., and Johansson, B. CCNU toxicity after an overdose in a patient with Hodgkin's disease. Scandinavian Journal of Haematology 31 (1983) : 9-14.
19. Hadjiyanni, M., Valianatou, K., Tzilianos, M., and Seitanidis, B. Prolonged thrombocytopenia after procarbazine overdose. European Journal of Cancer 28A (6/7) (1992) : 1299.

20. ศรีชัย ครุสันต์และคนอื่นๆ. คู่มือการใช้ยาเคมีบำบัด. กรุงเทพมหานคร : กราฟฟิค, 2533.
21. สุวคนธ์ แก้วช่ออน, เสี่ยงยม สกฤณี, ดวงใจ เจริญจิรศักดิ์ และศุภราภรณ์ วรินทรา. ศึกษาดูงานและปัจจัยการสูญหายของผู้ป่วยมะเร็งระหว่างรับเคมีบำบัดในโรงพยาบาลขอนแก่น. ขอนแก่นเวชสาร 20(1) (มกราคม-เมษายน 2539) : 12-21.
22. Newcomb, P.A., and Carbone, P.P. Cancer treatment and age : patient perspective. Journal of The National Cancer Institute 85 (19) (October 1993) : 1580-1584.
23. Jansen, C., Halliburton, P., Dibble, S., and Dodd, M.J. Family problems during cancer chemotherapy. Oncology Nursing Forum 20 (4) (1993) : 689-696.
24. Foltz, A.T., Gaines, G., and Gullatte, M. Recall side effects and self-care action of patients receiving inpatient chemotherapy. Oncology Nursing Forum 23 (4) (1996) : 679-683.
25. Graham, M.C., Pecoraro, D.A., Ventura, M., and Meyer, C.C. Reducing the incidence of stomatitis using a quality assessment and improvement approach. Cancer Nursing 16 (2) (1993) : 117-122.
26. Liebman, M.C. Oral care : Better education result in less stomatitis. Oncology Nursing Forum 19 (6) (1992) : 939-941.
27. Ream, E., and Richardson, A. The role of information in patients' adaption to chemotherapy and radiotherapy : a review of the literature. European Journal of Cancer 5 (1996) : 132-138.
28. ขบาไพร ยะแสง. การติดตามผลการใช้ยาเคมีบำบัดในผู้ป่วยโรคมะเร็งที่โรงพยาบาลราชวิถี ปัญหาพิเศษทางเภสัชกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
29. ขบาไพร ยะแสง. การติดตามการใช้ยาเคมีบำบัดในผู้ป่วยโรคมะเร็งที่โรงพยาบาลราชวิถี วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
30. Pisano, D.J., Cutroni, P., and Andrus, E. A pharmacist's liability : Legal issue of OBRA-90. Pharmacy Times supplement 59 (6) (1993) : 1-11.

31. วรางคณา สุขป้อม. ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถใช้ยาตามสั่งของผู้ป่วยโรค มะเร็งที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ปัญหาพิเศษทางเภสัชกรรม จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2540. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
32. Finley, R.S. Concept in Oncology Therapeutic. Montgomery : American Society of Hospital Pharmacist, 1991.
33. ASHP guidelines on pharmacist-conducted patient counseling. American Journal of Hospital Pharmacy 50 (March 1993) : 505-506.
34. Felkey, B.G., and Berger, B.A. Improving patient adherence with antibiotic therapy through patient counseling. Drug Benefit Trends 7 (6) (1996) : 19-20, 30-38.
35. Berger, B. Building an effective therapeutic alliance ; competence, trustworthiness, and caring. American Journal of Hospital Pharmacy 50 (November 1993) : 2399 - 2403.
36. Kawahara, N. Creating the environment for patient counseling. Drug Topics 5 (August 1991) : 77-83.
37. Carter, B.L., and Helling, D.K. Patient education and chronic disease monitoring. In E.T. Herfindal, D.R. Gourley, and L.L. Hart (eds.), Clinical Pharmacy and Therapeutic , pp. 82-92. Baltimore : William & Wilkins, 1992.
38. Beckinsale, R.H. Discharge counseling- a practical approach. Australian Journal of Hospital Pharmacy 7 (2) (1977) : 78-79.
39. Maloney,T.,and Easterbrook,G. Counseling of patients before discharge. Australian Journal of Hospital Pharmacy 10 (2) (1980) : 76-77.
40. Corak, M.V., and Taylor, G.R. Drug profile development as an aid to discharge counseling. Australian Journal of Hospital Pharmacy 13 (1) (1983) : 24-26.
41. Montane, M. Drug education. In A.R. Gennaro (ed.), Remington : The Science and Practice of Pharmacy (Vol.2). pp. 1786-1795. Pennsylvania : Mack Printing, 1995.
42. Rantucci, M. Patient counseling-how to make it happen in your pharmacy. Australian Pharmacist 10 (4) (1991) : 163-167.

43. เฉลิมศรี ภูมมางกูร. รูปแบบการให้คำแนะนำเรื่องยาแก่ผู้ป่วย และ OBRA' 90. ใน เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุข, และ จุฑามณี จารุจินดา (บรรณาธิการ) , มติใหม่ของงานเภสัชกรรมชุมชน , หน้า 95-115. กรุงเทพมหานคร : คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.
44. Hussar, D.A. Patient compliance. In A.R. Gennaro (ed.), Remington : The Science and Practice of Pharmacy (Vol.2). pp. 1796-1806. Pennsylvania : Mack Printing, 1995.
45. Balon, A.D.J. Communication, counseling and co-operation. Pharmaceutical Journal 11 (October 1986) : 449-456.
46. Crichton, E.F., Smith, D.L., and Demanuele, F. Patient recall of medication. Drug Intelligence and Clinical Pharmacy 12 (October 1978) : 591-599.
47. Boyd, J.R., et al. Drug defaulting-Part I : Determinants of compliance. American Journal of Hospital Pharmacy 31 (1974) : 362-367.
48. Mazzulo, J.M., Lasagna, L., and Griner, P.F. Variation in interpretation of prescription instruction. Journal of the American Medical Association 227 (1974) : 929-931.
49. Moris, L., and Halperin, J.A. Effects of written drug information on patient knowledge and compliance : A literature review. American Journal of Pharmacy 69 (1) (January 1979) : 47-52.
50. Balson, A. The do's and don'ts of patient education. Hospital Pharmacy 30 (7) (1997) : 621,625-626.
51. Schommer, J.C., and Wiederholt, J.B. Pharmacists'perceptions of patients' need for counseling. American Journal of Hospital Pharmacy 51 (15) (February 1994) : 478-489.
52. Schommer, J.C. Ohio pharmacists' conceptual views and experiences regarding patient counseling. Drug Information Journal 28 (1994) : 765-775.
53. Raisch, D.W. Barriers to providing cognitive services. American Pharmacy NS 33 (12) (December 1993) : 54-58.

54. Foster, S.L., Smith, E.B., and Seybold, M.R. Advanced counseling techniques: Integrating assessment and intervention. American Pharmacy NS 35 (10) (October 1995) : 40-47.
55. Cestone, D.M. A different approach to patient counseling. Pharmacy Times (June 1991) : 45-50.
56. Ekedahl, A Open-ended questions and show-and-tell - a way to improve pharmacist counseling and patients' handling of their medicines. Journal of Clinical Pharmacy and Therapeutics 21 (1996) : 95-99.
57. Rhodes, V.A., Watson, P.M., Mc Daniel, R.W., Hanson, B.M., and Johnson, M.H. Expectation and occurrence of post chemotherapy side effects. Cancer Practice 3 (4) (July/August 1995) : 247-252.
58. Lilly, L.L. Side effect associated with pediatric chemotherapy : Management and patient education issues. Pediatric Nursing 16 (May-June 1990) : 252-255.
59. Taplin, S.C., Blanke, C.D. and Baughman, C. Nursing care strategies for the management of side effects in patients treated for colorectal cancer. Seminars in Oncology 24 (5) (October 1997) : s18-64 - s18-70.
60. London oncology pharmacy group. Guidelines for the pharmaceutical care of cancer patients. The Pharmaceutical Journal 255 (16) (December 1995) : 841-842.
61. Working party report. Pharmaceutical care of cancer patients in the community. The Pharmaceutical Journal 258 (11) (January 1997) : 54-58.
62. Walker, F.E., Paclitaxel (Taxol®): Side effects and patient education issues. Seminars in Oncology Nursing 9 (4,suppl2) (November 1993) : 6-10.
63. Herrier, R.N., and Boyce, R.W. Communication risk to patients. American Pharmacy NS 35 (6) (June 1993) : 12-14.
64. Ferraro, J.M. Cancer chemotherapeutic drug monographs. Medication Teaching Manual : The Guide to Patient Drug Information , pp. 471-519. Wisconsin : American Society of Hospital Pharmacist, 1995.

65. The United States Pharmacopeial Convention. USPDI vol 2 : Advice for the patient drug information in lay language. 15 th ed. Massachusetts : Rand MaNally,1995.
66. The University of Iowa Hospital and Clinic. เอกสารประกอบการให้คำแนะนำเรื่องยาแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็ง, 1996. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
67. The University of Texas MD Anderson Cancer Center. เอกสารประกอบการให้คำแนะนำเรื่องยาแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็ง, 1992. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
68. Strand, L.M., Morley, P.C., Cipolle, R.J., et al. Drug-related problems: Their structure and function. DICP The Annals of Pharmacology 24 (1990) : 1093-1097.
69. ASHP guidelines on adverse drug reaction monitoring and reporting. American Journal of Hospital Pharmacy 46 (1989) : 52-53.
70. Bryson, S.M., Lawson, D.H. Noncompliance. In : D.H. Lawson, and R.M.E. Richards (eds.) , Clinical Pharmacy and Hospital Management , pp. 133-155. London : Chapman and Hall,1982.
71. Convinton, T.R. Patient education and compliance. In T.R. Brown, and M.C. Smith (eds.), Handbook of Institutional Pharmacy Practice. pp. 601-604. Baltimore : Williama-wilkins, 1986.
72. Evan, L., Spelman, M. The problem of noncompliance with drug therapy. Drugs 25 (1983) : 63-76.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แนวทางการให้คำแนะนำผู้ป่วยก่อนกลับบ้าน

ให้คำแนะนำผู้ป่วยในเรื่องต่อไปนี้

1. เรื่องโรคและแผนการรักษาด้วยยา

- บอกชนิดของโรคและการดำเนินโรค
- บอกความสำคัญของการมารับการตรวจรักษาตามแพทย์นัด
- บอกแผนการรักษาด้วยยา และความสำคัญของการรับการรักษาด้วยยาเคมี

บำบัดให้ครบตามแผนการรักษา

2. เรื่องยา (ทั้งยาเคมีบำบัด และยาอื่นที่ได้รับก่อนออกจากโรงพยาบาล) อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับยาที่ผู้ป่วยได้รับในเรื่องต่อไปนี้

- ชื่อยา
- ฤทธิ์ของยาที่คาดหวัง
- วิธีทางให้ยา และวิธีการบริหารยา
- ข้อควรระวังระหว่างที่ได้รับยา
- อาการไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น และการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดอาการ
- การเก็บรักษา
- ยาหรืออาหารที่จะทำให้เกิดอันตรกิริยากับยาที่ใช้
- การปฏิบัติตนเมื่อลืมนับประทานยา

3. สำหรับยาเคมีบำบัดจะเน้นในเรื่องของ อาการไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดจากยา และการดูแลปฏิบัติตนสำหรับผู้ป่วย ในระหว่างที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด โดยอธิบายรายละเอียดในเรื่องต่อไปนี้

- ผลแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นจากยา และอาการสำคัญที่ผู้ป่วยควรสังเกต และหากเกิดขึ้นต้องรีบมาพบแพทย์
- วิธีการปฏิบัติตน เพื่อบรรเทาอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น และเพื่อหลีกเลี่ยงผลแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น

การให้คำแนะนำปรึกษาเรื่องยาแก่ผู้ป่วยนี้ ใช้แนวทางจากคู่มือการให้คำแนะนำปรึกษาเรื่องยาที่ได้จัดทำขึ้น(ภาคผนวก ข) ร่วมกับการใช้แผ่นข้อมูลยา และหนังสือแนะนำการดูแลปฏิบัติตัวในระหว่างที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด (ภาคผนวก ค) ซึ่งจะแจกให้กับผู้ป่วยก่อนที่จะออกจากโรงพยาบาล

ภาคผนวก ข

คู่มือเภสัชกรในการติดตามให้คำปรึกษาแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วย

สารบัญ	หน้า
Major and Other Adverse Reaction of Antineoplastic Agents	114
คู่มือให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคและแผนการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด	122
คู่มือให้คำแนะนำเกี่ยวกับยาเคมีบำบัด	124
คู่มือให้คำแนะนำวิธีการดูแลตนเองในระหว่างรับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด	159

Major and other Adverse Reaction of Antineoplastic Agents

เอกสารอ้างอิง

1. Balmer, C., and Valley, A.W. Basic principles of cancer treatment and cancer chemotherapy. In J.T. Dipiro, R.L.Talbert, G.C.Yee, G.R. Matzke, B.G. Wells, and L.M. Posey (eds.), Pharmacotherapy , pp.2403-2475. Connecticut : Appleton & Schuster, 1996.
2. Valley, A.W., and Boehnke, L.L. Cancer chemotherapy : prevention and management of common toxicities. In : M.E. Wood, and P.A. Bunn (eds.), Hematology/Oncology Secrets. pp.182. Singapore : Access & Distribution Pte, 1994.
3. Finley,R.S. Concept in Oncology Therapeutic. Montgomery : American Society of Hospital Pharmacist, 1991.
4. A Wolters Kluwer Company. Drug Fact and Comparisons , Missouri : Fact and Comparisons, 1997.

Major and other Adverse Reaction of Antineoplastic Agents

Drug	Major Adverse Reaction
Bleomycin	<p>1. <i>Pulmonary toxicity</i> : dyspnea,cough (incidence 3% up to total dose 450U,10% in higher dose; deterioration may sudden and severe, may occur months after completing therapy)</p> <p>2. <i>Mucocutaneous toxicity</i> : mild stomatitis,hyperpigmentation, thickening of nail bed ,alopecia ,skin erythema and edema (more common,less serious)</p> <p>3. <i>Others toxicities</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>fever</i> (produce in hours to 2 days) ◆ <i>mild nausea and vomiting</i> ◆ <i>not myelosuppressive</i>
Carboplatin	<p>1. <i>Myelosuppression</i> : leucopenia,neutropenia,thrombocytopenia</p> <p>2. <i>Moderate to severe nausea and vomiting</i> (usually cease within 24 hours)</p> <p>3. <i>Others toxicities</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>alopecia</i> ◆ <i>anemia</i> ◆ <i>neurologic</i> : peripheral neuropathy ,ototoxicity ,change in taste ◆ <i>nephrotoxicity</i> (nephrotoxicity,peripheral neuropathy and ototoxicity much less than cisplatin)
Cisplatin	<p>1. <i>Nephrotoxicity</i> (renal failure, glomerular filtration rate ↓, electrolyte loss esp.Mg)</p> <p>2. <i>Very severe nausea and vomiting</i> (usually begin 1-4 hours and last up to 24 hours,nausea and anorexia may persist up to 1 week)</p>

Drug	Major Adverse Reaction
	<p>3. <i>Neurotoxicity</i> : peripheral neuropathy, ototoxicity (tinnitus, loss of high frequency hearing, deafness)</p> <p>4. <i>Anemia</i></p> <p>5. <i>Other toxicities</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>myelosuppression</i> (mild) ◆ <i>disturbance in color perception</i> ◆ <i>hypersensitivity reaction</i> ◆ <i>rarely hepatic toxicity</i>
Cyclophosphamide	<p>1. <i>Myelosuppression</i> : WBC particularly sensitive, platelet → uncommon to hazardous level</p> <p>2. <i>Hemorrhagic cystitis</i> : blood loss from bladder and symptom of frequency and irritation</p> <p>3. <i>Moderate to severe nausea and vomiting</i> (onset delayed up to 8 hours)</p> <p>4. <i>Other toxicities</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>alopecia, skin rash, skin pigmentation, change in nail</i> ◆ <i>SIADH</i> ◆ <i>pulmonary fibrosis</i> (rare) → in prolonged high dose ◆ <i>cardiac toxicity</i> (rare) → in high dose (120-270mg/kg) ◆ <i>amenorrhea</i>
Dactinomycin (Actinomycin D)	<p>1. <i>Myelosuppression</i> : leucopenia, thrombocytopenia</p> <p>2. <i>Vesicant</i></p> <p>3. <i>Moderately high nausea and vomiting</i></p> <p>4. <i>Mucositis</i></p> <p>5. <i>Other toxicities</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>alopecia, skin eruption, acne, flare-up of erythema</i> ◆ <i>diarrhea</i> ◆ <i>radiation recall reaction</i>

Drug	Major Adverse Reaction
Doxorubicin (Adriamycin)	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Myelosuppression</i> 2. <i>Cardiotoxicity</i> (may occur as total dose 550 mg/m², acute and chronic) 3. <i>Moderate to severe nausea and vomiting</i> 4. <i>Vesicant</i> 5. <i>Complete alopecia</i> 6. <i>Other toxicities</i> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>mucositis</i> ◆ <i>urine discoloration</i> (red color, for 1-2 days after administration) ◆ <i>acute infusion-associated reaction</i> (in liposomal dosage form) : flushing, SOB, headache, chill, back pain, facial swelling, tightness in chest, hypertension
Etoposide (VP-16)	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Myelosuppression</i> 2. <i>Hypotension with rapid infusion</i> 3. <i>Other toxicities</i> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>alopecia</i> ◆ <i>nausea and vomiting</i> (mild) ◆ <i>mucositis</i> in high dose
Fluorouracil	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Myelosuppression</i> : neutropenia, thrombocytopenia 2. <i>Mucositis</i> (continuous infusion regimen or combination with leucovorin) 3. <i>Diarrhea</i> 4. <i>Other toxicities</i> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>phlebitis</i> ◆ <i>dermatologic toxicity</i> : alopecia, hyperpigmentation, photosensitivity, nail banding ◆ <i>ocular toxicity</i> : excessive tearing, itching, burning

Drug	Major Adverse Reaction
Gemcitabine	<ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>nausea and vomiting</i> (mild) ◆ <i>hepatic toxicity</i> (mild and reversible) ◆ <i>cardiac toxicity</i> (incidence 2%) <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Myelosuppression</i> : neutropenia (mild to moderate), thrombocytopenia (may occur) 2. <i>Other toxicities</i> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>transient elevation of serum transaminase</i> (in $\approx$ 2/3 of patients) ◆ <i>mild proteinuria and hematuria</i> (in $\approx$ 1/2 of patients, rarely clinical significant) ◆ <i>rash</i> : erythematous, pruritics, maculopapular (incidence 25%, develop 2-3 days after drug administration, reversible and respond to local therapy) ◆ <i>fever and flu-like symptom</i> (common, occur within 6-12 hours of drug administration) ◆ <i>nausea and vomiting</i> (mild) ◆ <i>peripheral edema</i> (may be clinically important)
Ifosfamide	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Myelosuppression</i> 2. <i>Hemorrhagic cystitis</i> (dose-limiting toxicity) 3. <i>Moderate to severe nausea and vomiting</i> 4. <i>CNS toxicities</i> : somnolence, confusion, hallucination, seizure (common, require discontinuing therapy and symptom usually reversible) 5. <i>Other toxicities</i> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>alopecia</i> ◆ <i>nephrotoxicity</i> (in children receiving high dose regimen, concomitant with cisplatin → increase risk)

Drug	Major Adverse Reaction
Interferon α	<p>1. <i>Flu-like syndrome</i> : fever,chills,malaise,myalgia,headache (acute)</p> <p>2. <i>Fatigue</i> (most common,dose-limiting)</p> <p>3. <i>Other toxicities</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>myelosuppression</i> : leucopenia,thrombocytopenia (occur frequently) ◆ <i>gastrointestinal toxicity</i> (infrequency) ◆ <i>increase liver function test</i> (occur frequently) ◆ <i>neurotoxicity</i> : vertigo,decrease mental status, confusion ,depression,paresthesia (rare troublesome at low dose,increase dose → incidence and severity increase) <p>(INFA-2a → depression,suicidal may be side effect INFA-2B → most frequently flu-like symptoms)</p>
Irinotecan (CPT-11)	<p>1. <i>Myelosuppression</i> : neutropenia,thrombocytopenia</p> <p>2. <i>Diarrhea</i> acute or delayed</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>acute diarrhea</i> - occurring during or immediately,often accompanied by facial flushing and abdominal cramping (also called cholinergic-like syndrome) ◆ <i>delayed diarrhea</i> - occurring several days later,may result in life-threatening dehydration <p>3. <i>Other toxicities</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>mild to moderate nausea and vomiting</i> ◆ <i>alopecia</i> ◆ <i>malaise</i>
Mitomycin C	<p>1. <i>Myelosuppression</i> : leucopenia,thrombocytopenia (most serious toxicity,incidence 64%,delayed onset,prolonged duration,recovery may take up 8 weeks)</p> <p>2. <i>Vesicant</i></p>

Drug	Major Adverse Reaction
	<p>(delayed presentation:sometimes weeks or months,may remote from injection site)</p> <p>3. <i>Other toxicities</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>hemolytic uremic syndrome</i> : microangiopathic hemolytic anemia,renal dysfunction,thrombocytopenia (serious syndrome,develope within 4 months after last dose,dose at least 60 mg) ◆ <i>pulmonary toxicity</i> ; dyspnea,cough,fatigue ◆ <i>anorexia, nausea ,vomiting</i> (moderately,uncommon,generally mild) ◆ <i>alopecia</i> (uncommon,generally mild)
Paclitaxel	<p>1. <i>Myelosuppression</i> : neutropenia , thrombocytopenia and anemia →uncommon</p> <p>2. <i>Hypersensitivity</i> : dyspnea,flushing,chest pain,tachycardia (generally within first hour,incidence 30-60%)</p> <p>3. <i>Other toxicities</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>musculoskeleton</i> : arthralgia,myalgia (incidence 60% and 8%severe ; transient: : occured 2-3 days after administration,resolved in a few days) ◆ <i>peripheral neuropathy</i> (incidence 60% and 3% severe,increase with cumulative dose) ◆ <i>cardiac toxicity</i> : hypotension,bradycardia ◆ <i>total alopecia</i> (incidence 87%) ◆ <i>mucositis</i> (incidence 31%,mild to moderate severity) ◆ <i>nausea and vomiting</i> (none to mild)
Topotecan	<p>1. <i>Myelosuppression</i> : neutropenia,thrombocytopenia,anemia</p> <p>2. <i>Other toxicities</i></p>

Drug	Major Adverse Reaction
	<ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>mild to moderate nausea and vomiting</i> ◆ <i>total alopecia</i> ◆ <i>malaise</i> ◆ <i>headache</i> ◆ <i>dyspnea</i> ◆ <i>mucositis, mild diarrhea</i> ◆ <i>low grade fever</i> ◆ <i>mild elevation in LFT</i>
Vinblastine	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Myelosuppression</i> 2. <i>Vesicant</i> 3. <i>Other toxicities</i> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>alopecia (common)</i> ◆ <i>neurotoxicity : muscle aching (not common)</i> ◆ <i>nausea and vomiting (moderately low)</i>
Vincristine	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Neurotoxicity : decrease deep tendon reflex, paresthesia of finger and toes, hoarseness, facial palsies, jaw pain, constipation, colicky, abdominal pain</i> 2. <i>Vesicant</i> 3. <i>Other toxicities</i> <ul style="list-style-type: none"> ◆ <i>not myelosuppression</i> ◆ <i>SIADH (rarely)</i> ◆ <i>nausea and vomiting (low)</i> ◆ <i>alopecia</i>

คู่มือให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคและแผนการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด

1. ชนิดโรคและการดำเนินโรค

- บอกชนิดโรคที่เป็น
- การดำเนินของโรค
  - ◆ เป็นโรคที่มีการแพร่กระจาย
  - ◆ สามารถกลับเป็นซ้ำได้อีกถ้ายังคงมีเซลล์มะเร็งหลงเหลืออยู่

2. แผนการรักษาด้วยยา จุดมุ่งหมายของการรักษาด้วยยา และความสำคัญของการรับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดให้ครบตามแผน

2.1 แผนการรักษาด้วยยา

- ◆ บอกแผนการรักษาด้วยยาที่ผู้ป่วยได้รับ (Dosage Regimen & Schedule)
- ◆ คำอธิบายเพิ่มเติม

★ เคมีบำบัด เป็นยาที่ใช้ในการรักษาโรคมะเร็ง มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง อาจได้รับร่วมกับการผ่าตัดหรือการฉายแสง

★ การให้เคมีบำบัดจะให้หลายครั้งต่อเนื่องกัน เพื่อทำลายเซลล์มะเร็งให้เหลือน้อยที่สุด จนร่างกายสามารถกำจัดได้และหมดไปในที่สุด แต่แต่ละครั้งจะเว้นช่วงระยะห่างเพื่อให้ร่างกายได้พักและ ลดผลข้างเคียงจากยา

★ อาจได้รับยาหลายชนิดร่วมกัน เพื่อช่วยเสริมฤทธิ์กันในการทำลายเซลล์มะเร็งและทำให้อาการไม่พึงประสงค์ของยาลดลง

★ หลังจากได้รับยา แพทย์จะนัดตรวจ ทั้งนี้เพื่อประเมินผลการรักษา หรือตรวจดูผลข้างเคียงที่เกิดจากยา อาจมีการเจาะเลือด เพื่อดูปริมาณเม็ดเลือดว่าต่ำหรือไม่ เนื่องจากยาบางชนิดมีผลลดการทำงานของไขกระดูก ซึ่งมีหน้าที่สร้างเม็ดเลือด

2.2 จุดมุ่งหมายในการรักษาด้วยยา

- ◆ เพื่อป้องกันการกลับเป็นซ้ำใหม่ของโรค
- ◆ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเซลล์มะเร็ง
- ◆ เพื่อช่วยบรรเทาอาการ เช่น อาการปวด จากโรค

2.3 ความสำคัญของการรับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดให้ครบตามแผน

- เพื่อให้การรักษาได้ผล สามารถควบคุมโรคได้
- ◆ ผลเสียของการขาดการรักษา
  - ★ โรคมีการลุกลาม
  - ★ การรักษา หรือการควบคุมโรคทำได้ยากขึ้น

3. ความสำคัญของการมารับการตรวจรักษาตามแพทย์นัด

มีความสำคัญที่ต้องมารับการตรวจตามแพทย์นัด ทั้งนี้เพื่อ

- ◆ ประเมินผลการรักษา ซึ่งอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนการรักษา เพื่อให้ผลการรักษาดีที่สุด
- ◆ ติดตามดูการเกิดอาการไม่พึงประสงค์ของยา เช่น ตรวจดูปริมาณเม็ดเลือด เพื่อประเมินความพร้อมของร่างกายก่อนการให้ยาในครั้งต่อไป หรือเพื่อเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์อื่นๆ
- ◆ ตรวจการกลับเป็นซ้ำของโรค เพื่อให้การรักษาทันทีเมื่อตรวจพบ

คู่มือให้คำแนะนำเกี่ยวกับยาเคมีบำบัด

เอกสารอ้างอิง

1. ASHP guidelines on pharmacist-conducted patient counseling. American Journal of Health-System Pharmacy 54 (5) (February 1997) : 431-434.
2. Ferraro, J.M. Cancer chemotherapeutic drug monographs. Medication Teaching Manual : The Guide to Patient Drug Information , pp. 471-519. Wisconsin : American Society of Hospital Pharmacist, 1995.
3. The United States Pharmacopeial Convention. USPDI vol 2 : Advice for the patient drug information in lay language 15 th ed,1995.
4. Balmer, C., and Valley, A.W. Basic principles of cancer treatment and cancer chemotherapy. In J.T. Dipiro, R.L. Talbert, G.C. Yee, G.R. Matzke, B.G. Wells, and L.M. Posey (eds.), Pharmacotherapy. pp. 2403-2475. Connecticut : Appleton & Lange A Simon & Schuster, 1996.
5. The University of Iowa Hospital and Clinic. เอกสารประกอบการให้คำแนะนำเรื่องยาแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็ง, 1996. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
6. The University of Texas MD Anderson Cancer Center. เอกสารประกอบการให้คำแนะนำเรื่องยาแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็ง, 1992. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
7. Lilley,L.L. Side effects associated with pediatric chemotherapy :management and patient education issues. Pediatric Nursing 16 (May-June 1990) : 252-255.
8. Walker, F.E. Paclitaxel (Taxol®) : Side effects and patient education issues. Seminars in Oncology Nursing 9(4) (November 1993) : 6-10.

Antineoplastic Agents : Patient Information

1. Bleomycin	126
2. Carboplatin	127
3. Cisplatin	128
4. Cyclophosphamide	130
5. Dactinomycin	132
6. Doxorubicin	134
7. Etoposide	136
8. Fluorouracil	138
9. Ifosfamide	140
10. Interferon α	142
11. Lomustine	143
12. Melphalan	144
13. Methotrexate	146
14. Mitomycin	148
15. Mitoxantrone	150
16. Paclitaxel	152
17. Procarbazine	154
18. Vincristine	156
19. Vinblastine	158

Bleomycin (Bleocin®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยาชนิดนี้มีในรูปแบบยาฉีด ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น
2. แจ้งให้แพทย์ทราบถึงประวัติการสูบบุหรี่ เนื่องจากการสูบบุหรี่จะเพิ่มโอกาสการเกิดผลข้างเคียงของยาต่อปอด
3. ยามักทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร เมื่อรู้สึกไม่สบายควรปรึกษาแพทย์ ไม่ควรหยุดยา

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงดังต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร
- ◆ มีไข้หรือหนาวสั่น พบภายใน 3-6 ชั่วโมงหลังจากได้รับยา
- ◆ ความดันโลหิตต่ำ มีอาการ วิงเวียน อ่อนเพลีย ควรแจ้งให้แพทย์หรือพยาบาลทราบทันที

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ ผิวหนังมีสีเข้มขึ้น เกิดผื่น บวม แดงหรือคัน มักพบในเวลา 2-3 สัปดาห์หลังจากได้รับยา
- ◆ ผมร่วงชั่วคราว
- ◆ เกิดแผลในปาก ลิ้น หรือบริเวณริมฝีปาก
- ◆ อาจพบ อาการ ใจ หายใจเร็วหรือหายใจลำบาก ซึ่งเป็นผลข้างเคียงต่อปอด อาการอาจ พบได้หลังจากหยุดการใช้ยาไปแล้วเป็นระยะเวลาหลายเดือน
- อาการคลื่นไส้ เบื่ออาหาร หรือการเกิดการเปลี่ยนแปลงของผิวหนัง อาจหายไปในช่วงการรักษารักษา
- อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ คือ มีไข้ หนาวสั่น สับสน เป็นลม เจ็บบริเวณหน้าอก แขนขาอ่อนแรงผิดปกติ ใจ หายใจลำบาก ปากเจ็บหรือเกิดแผลในปาก

ข้อควรระวังและวิธีปฏิบัติตัว

1. ก่อนเข้ารับการผ่าตัดใดๆ หรือก่อนทำฟัน ควรแจ้งให้แพทย์หรือทันตแพทย์ทราบถึงการใช้อยาชนิดนี้
2. ควรรักษาความสะอาดของช่องปากและฟันอย่างสม่ำเสมอ
3. ขณะใช้ยานี้ไม่ควรใช้ยาชนิดอื่นโดยไม่ปรึกษาแพทย์
4. ควรมาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง

Carboplatin (Carbosin® , Paraplatin®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา ยาชนิดนี้มีในรูปยาฉีด ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงดังต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน อาจมีอาการจนถึง 24 ชม. หลังจากได้รับยา

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว เม็ดเลือดแดง และเกล็ดเลือดต่ำ อาจทำให้ติดเชื้อต่าง ๆ ได้ง่าย เกิดภาวะซีด จากโรคโลหิตจาง หรือเกิดภาวะเลือดออกได้ง่าย
  - ◆ ซาตามปลายมือปลายเท้า (มักเกิดในผู้สูงอายุ)
  - ◆ ผมร่วงชั่วคราว
  - ◆ ปากเจ็บ เกิดแผลในปาก (พบน้อย)
- อาการคลื่นไส้ อาเจียน หรืออ่อนเพลีย อาจหายไปได้เองในระหว่างการรักษา
  - อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ มีไข้หรือหนาวสั่น ไอหรือเสียงแหบ ปวดและถ่ายปัสสาวะลำบาก มีภาวะเลือดออกผิดปกติ เกิดจ้ำตามตัว พบเลือดในปัสสาวะหรืออุจจาระ พบจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง หายใจมีเสียง ซาตามปลายมือปลายเท้า การได้ยินผิดปกติ

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ในระหว่างได้รับยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ได้รับการปรึกษาจากแพทย์ และหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ได้รับโปลิโอวัคซีนในรูปยากิน
2. หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อ หรือโรคที่ติดต่อได้ง่าย เช่น ไข้หวัด
3. ดูแลรักษาความสะอาดของช่องปากและฟัน ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟันหรือไหมขัดฟัน และก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
4. ระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น มีดโกนหนวดหรือ กรรไกรตัดเล็บ
5. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บหรือการถูกระแทกกระแทก เช่น การเล่นกีฬาที่ต้องมีการถูกระแทก
6. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตา หรือจมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
7. ในระหว่างการใช้ยานี้ ไม่ควรรับประทานยาชนิดอื่นโดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
8. ควรพบแพทย์ตามนัดทุกครั้งเพื่อประเมินผลการรักษา และติดตามอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น

Cisplatin (Abiplatin®), Platinol® , Platosin®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยาชนิดนี้มีในรูปยาฉีด ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์
2. ยานี้อาจทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียนรุนแรง แพทย์จะให้ยาต้านอาเจียนก่อนที่จะให้ยา ควรปรึกษาแพทย์เมื่อยังรู้สึกไม่สบาย ไม่ควรหยุดยา มีความจำเป็นที่ต้องใช้ยาอย่างต่อเนื่อง
3. ขณะใช้ยานี้ ควรดื่มน้ำมาก ๆ เพื่อช่วยการทำงานของไต และป้องกันการเกิดผลข้างเคียงต่อไต

เคียงต่อไต

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ พบบ่อยคืออาการคลื่นไส้ อาเจียน

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ อาจพบอาการคลื่นไส้ อาเจียน 2-4 วันหลังจากได้รับยา
  - ◆ เม็ดเลือดขาว เกล็ดเลือด และเม็ดเลือดแดงต่ำ อาจทำให้ติดเชื้อได้ง่าย อาจเกิดภาวะเลือดออกได้ง่าย หรือ อาการช้ำจากภาวะโลหิตจาง
  - ◆ อาจทำให้การทำงานของไตผิดปกติ หรือทำให้การได้ยินผิดปกติ
  - ◆ เบื่ออาหาร ท้องเสีย
- อาการคลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร อาจหายไปได้เองในระหว่างการรักษา
  - อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ มีไข้หรือหนาวสั่น ไอหรือเสียงแหบ ปวดและถ่าย ปัสสาวะลำบาก เลือดออกผิดปกติ มีจ้ำตามตัว พบเลือดในปัสสาวะ

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ในขณะที่ใช้ยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ได้รับการปรึกษาจากแพทย์ และควรหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ได้รับโปลิโอวัคซีนในรูปยากิน
2. หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อ หรือโรคที่ติดต่อได้ง่าย
3. ระมัดระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น มีดโกนหนวด หรือ กรรไกรตัดเล็บ
4. ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟันและไหมขัดฟัน ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
5. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บหรือการถูกกระทบกระแทก เช่น กีฬาที่ต้องมีการกระทบกระแทก

6. ไม่ควรใช้มือสกปรกขยี้ตา หรือจุมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ

7. ถ้าเกิดอาการชาตามปลายมือ ปลายเท้า ควรปรึกษาแพทย์ และระมัดระวังมือและเท้าไม่ให้ได้รับบาดเจ็บ
8. ถ้าการได้ยินผิดปกติ หรือ มีเสียงในหู ควรพบและปรึกษาแพทย์
9. ควรพบแพทย์ตามนัดทุกครั้งเพื่อประเมินผลการรักษา และติดตามอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น

Cyclophosphamide (Endoxan®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยาชนิดนี้มีในรูปยาฉีดและยากิน ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น
2. ควรรับประทานยาขณะท้องว่าง แต่ถ้าเกิดอาการระคายเคือง อาจรับประทานพร้อมอาหารหรือนม
3. ไม่ควรเพิ่มหรือลดขนาดยาเอง ไม่ควรรับประทานยาบ่อยครั้งขึ้น หรือรับประทานนานกว่าแพทย์สั่ง

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร หรืออ่อนเพลีย

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้เพิ่มโอกาสการติดเชื้อหรือการเกิดภาวะเลือดออกได้ง่าย จึงควรระวังเรื่องการติดเชื้อและการได้รับบาดเจ็บ
  - ◆ ผม่วงชั่วคราว มักเกิด 2-3 สัปดาห์หลังจากได้รับยา
  - ◆ อาจเกิดอาการระคายเคืองกระเพาะปัสสาวะและมีเลือดออก ทำให้ปวดแสบเวลาปัสสาวะหรือพบเลือดออกมากับปัสสาวะ
  - ◆ ในเพศหญิง อาจมีประจำเดือนผิดปกติ หรือประจำเดือนขาดหายไป
  - ◆ ผิวหนังและเล็บมีสีเข้มขึ้น
- อาการคลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร หรือ ผิวน้ำหนักและเล็บเปลี่ยนสี อาจหายไปได้เองในระหว่างการรักษา
  - หยุดรับประทานยาและปรึกษาแพทย์ทันที เมื่อพบเลือดในปัสสาวะ และมีอาการปวดแสบเวลาถ่ายปัสสาวะ
  - อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ มีไข้หรือหนาวสั่น ไอหรือเสียงแหบ ปวด และถ่ายปัสสาวะลำบาก มีภาวะเลือดออกผิดปกติ เกิดจ้ำหรือจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง พบเลือดในอุจจาระหรือปัสสาวะ

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ขณะใช้ยานี้ควรดื่มน้ำมาก ๆ วันละประมาณ 10 แก้ว เพื่อช่วยการทำงานของไต และป้องกันอาการระคายเคืองต่อกระเพาะปัสสาวะ
2. ยาอาจทำให้เกิดคลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร ไม่ควรหยุดยาเองโดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์

3. ขณะใช้ยานี้ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
4. หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อหรือโรคที่ติดต่อได้ง่าย เช่น ไข้หวัด และหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ได้รับโพลีโวกซีนในรูปยาากิน
5. ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟัน ใหม่ขัดฟัน ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
6. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตา หรือจมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
7. ระมัดระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น กรรไกรตัดเล็บ และมีดโกนหนวด
8. หลีกเลี่ยงการถูกกระทบกระแทกและการได้รับบาดเจ็บ เช่น การเล่นกีฬาที่มีการกระทบกระแทก

ข้อควรปฏิบัติเมื่อลิ้มรับประทานยา

เว้นการรับประทานมือนั้นไปและรับประทานมือต่อไปตามปกติ ไม่เพิ่มขนาดยาเป็น 2 เท่าในมือต่อไป

การเก็บรักษายา

ควรเก็บให้พ้นความร้อน ความชื้น และการถูกแสงโดยตรง
ยาน้ำรับประทาน ควรเก็บไว้ในตู้เย็น

Dactinomycin (Cosmegen®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยานี้มีอยู่ในรูปยาฉีด ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น
2. ยานี้มักทำให้เกิดคลื่นไส้ อาเจียน แต่มีความจำเป็นต้องใช้ยาอย่างต่อเนื่อง ควรปรึกษา

แพทย์ เมื่อรู้สึกไม่สบาย

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้มีโอกาสติดเชื้อได้ง่าย และเกิดภาวะเลือด

ออกผิดปกติได้ง่าย ควรหลีกเลี่ยงการติดเชื้อ และการได้รับบาดเจ็บ

- ◆ เกิดผื่นหรืออาการระคายเคืองบริเวณผิวหนังที่เคยได้รับการฉายรังสีมาก่อน
- ◆ อาจเกิดลิ่ว หรือเป็นตุ่มพองบริเวณผิวหนัง
- ◆ ปากเจ็บ เกิดแผลในปาก
- ◆ ผมร่วงชั่วคราว
- ◆ ท้องเสีย

- กรณีที่มียาร่วมออกนอกหลอดเลือด ผิวหนังตำแหน่งที่ฉีดยาจะมีอาการปวด บวม แดง เนื่องจากการทำลายของเนื้อเยื่อ ควรแจ้งให้แพทย์หรือพยาบาลทราบโดยทันทีถ้าเกิดอาการดังกล่าว

- อาการคลื่นไส้ อาเจียน ผื่นหรือลิ่วบริเวณผิวหนัง ผิวหนังมีสีเข้มขึ้น อาจหายไปในช่วงการรักษา

- อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ มีไข้หรือหนาวสั่น ใจหรือเจ็บคอ ปวด และถ่ายปัสสาวะลำบาก พบเลือดในปัสสาวะหรืออุจจาระ เกิดภาวะเลือดออกได้ง่าย เกิดจ้ำหรือจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง ท้องเสียไม่หาย กลืนลำบาก เจ็บและเกิดแผลในปาก

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ขณะได้รับการรักษาด้วยยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ได้รับคำปรึกษา จากแพทย์
2. หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อหรือโรคติดต่อได้ง่าย เช่น ไข้หวัด และหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ได้รับโพลิโอวัคซีนในรูปยากิน

3. รักษาความสะอาดของช่องปากและฟันอย่างสม่ำเสมอ ระวังการรับประทานสีฟัน และไหมขัดฟัน ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
4. รักษาความสะอาดของผิวหนัง โดยเฉพาะเมื่อเกิดสิวหรือตุ่มพองเพื่อป้องกันการติดเชื้อ
5. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตาหรือจมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
6. ระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น การใช้มีดโกนหนวด หรือกรรไกรตัดเล็บ
7. ระวังการได้รับบาดเจ็บหรือการถูกกระทบกระแทก เช่น การเล่นกีฬาที่มีการกระทบกระแทก
8. มาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง เพื่อประเมินผลการรักษา และติดตามการเกิดอาการข้างเคียง

Doxorubicin (Adriblastina®), Doxorubicin®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยานี้มีในรูปยาฉีด ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น
2. ยานี้มักทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน แต่มีความจำเป็นต้องได้รับยาอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรหยุดยา ควรปรึกษาแพทย์ เมื่อรู้สึกไม่สบาย
3. ขณะใช้ยานี้ควรดื่มน้ำมาก ๆ เพื่อช่วยการทำงานของไต

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร
- ◆ อาจมีไข้ในวันที่ได้รับยา อาการจะหายไปเมื่อหยุดการรักษา

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้มีโอกาสติดเชื้อได้ง่ายขึ้น หรือเกิดภาวะเลือดออกได้ง่าย ควรหลีกเลี่ยงการติดเชื้อ และการได้รับบาดเจ็บ
  - ◆ ปากเจ็บ เกิดแผลในปาก
  - ◆ ผมร่วงชั่วคราว
  - ◆ เกิดผื่นหรือผิวหนังมีสีเข้มขึ้น ในบริเวณที่เคยได้รับการฉายรังสีมาก่อน พบในวันที่ 4-7 หลังจากฉายแสง และจะมีอาการอยู่ประมาณ 1 สัปดาห์
  - ◆ อ่อนเพลีย
  - ◆ ยาอาจทำให้เกิดพิษต่อหัวใจ ถ้าได้รับในขนาดสูง หรือใช้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน พบอาการใจสั่นหรือหัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอ หายใจเร็ว ควรมีการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจเป็นระยะ
- กรณีที่มียาร่วมออกนอกหลอดเลือด พบผิวหนังบริเวณที่ฉีดยาจะมีอาการปวด บวม แดง เนื่องจากเกิดการทำลายของเนื้อเยื่อดังกล่าว ควรแจ้งให้แพทย์หรือพยาบาลทราบโดยทันทีถ้าเกิดอาการ
  - ยานี้อาจทำให้ปัสสาวะมีสีแดง พบเป็นเวลา 1-2 วันหลังจากได้รับยาแต่ละครั้ง
  - อาการคลื่นไส้ อาเจียน หรือการเปลี่ยนแปลงสีของผิวหนัง อาจหายไปในระหว่างการรักษา
  - อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ ไอหรือเสียงแหบ ใจสั่นหรือหัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอ ใช้หรือหนาวสั่น ปวดและถ่ายปัสสาวะลำบาก หายใจลำบาก เท้าบวม เลือดออก ผิดปกติ หรือเกิดจ้ำตามตัว ปวดแสบปวดร้อนหรือเกิดแผลในปาก ลึน หรือบริเวณริมฝีปาก

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ขณะได้รับการรักษาด้วยยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
2. หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อหรือโรคติดต่อได้ง่าย เช่น ไข้หวัด และหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ได้รับโปลิโอวัคซีนในรูปยากิน
3. ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟันและไหมขัดฟัน ควรดูแลรักษาความสะอาดของช่องปากและฟันอย่างสม่ำเสมอ และก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
4. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตาหรือจมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
5. ระมัดระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น การใช้มีดโกนหนวด หรือกรรไกรตัดเล็บ
6. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บหรือการถูกกระทบกระแทก เช่น การเล่นกีฬาที่มีการกระทบกระแทก
7. ขณะใช้ยานี้ไม่ควรใช้ยาชนิดอื่นโดยไม่ได้รับการปรึกษาจากแพทย์
8. ควรพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง เพื่อประเมินผลการรักษา และติดตามการเกิดอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น

Etoposide (Ve Pesid® , Lastet®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา ยานี้มีอยู่ในรูปยาฉีดและยากิน ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด
อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน และเบื่ออาหาร

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ อาจติดเชื้อโรคได้ง่าย หรือเกิดภาวะเลือดภาวะเลือดออกผิดปกติได้ง่าย
  - ◆ ผมรั้งชั่วคราว
  - ◆ อาจมีอาการปากเจ็บ เกิดแผลในปาก
- อาการคลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย อาจหายไปในช่วงการรักษา
  - อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ ใจ มีไข้หรือหนาวสั่น ปวดและถ่ายปัสสาวะลำบาก เกิดจ้ำตามตัว พบเลือดในปัสสาวะหรืออุจจาระ ปากเจ็บหรือเกิดแผลในปาก
  - ในระหว่างที่ได้รับยาฉีดเข้าทางหลอดเลือดดำ ควรแจ้งให้แพทย์ทราบถ้าเกิดอาการเวียนศีรษะ หายใจลำบาก หนาวสั่น หรือใจสั่น เนื่องจากอาจเกิดการแพ้

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ในระหว่างได้รับยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
2. หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อ หรือโรคที่ติดต่อได้ง่าย เช่น ไข้หวัด
3. ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟันหรือไหมขัดฟัน ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
4. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตา หรือจมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
5. ระมัดระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น มีดโกนหนวดหรือกรรไกรตัดเล็บ
6. ระมัดระวังการได้รับบาดเจ็บ หลีกเลี่ยงการถูกระแทกกระแทก โดยเฉพาะกีฬาที่ต้อง

มีการกระทบกระแทก

7. ในระหว่างการใช้ยานี้ อาจเกิดอาการมีไข้หรือหนาวสั่น ควรแจ้งให้แพทย์ทราบ ควรดื่มน้ำมาก ๆ ไม่ควรซื้อยามารับประทานเองโดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
8. ควรพบแพทย์ตามนัดทุกครั้งเพื่อประเมินผลการรักษา และติดตามอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น

ข้อควรปฏิบัติเมื่อลืมนับประทาน

ถ้าลืมนับประทานยาให้เว้นการรับประทานมือนั้นไป และรับประทานมือต่อไปตามปกติ ไม่ควรเพิ่มขนาดยาเป็น 2 เท่าในมือต่อไป

การเก็บรักษา

ยาเม็ดแคปซูลควรเก็บในตู้เย็น ห้ามแช่แข็ง

Fluorouracil (5-FU®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้อย่างยาค ยานี้มีในรูปยาฉีด และยากิน ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร หรืออ่อนเพลีย
- ◆ ผื่นผิวหนังแดงแดงได้ง่าย
- ◆ ตาอักเสบ น้ำตาไหล ตาแดงและคัน

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ อาจติดเชื้อโรคต่าง ๆ ได้ง่าย หรือเกิดภาวะเลือด

ออกได้ง่าย

- ◆ ปากเจ็บ เกิดแผลในปาก
- ◆ ท้องเสีย
- ◆ ผื่นผิวหนังและเล็บเกิดการเปลี่ยนแปลง ผื่นอาจแห้ง เกิดผื่น หรือมีสีเข้มขึ้น เล็บอาจมีสีดำ

- อาการเบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน อ่อนเพลีย หรือผื่นคันบริเวณผิวหนัง อาจหายไปในช่วงการรักษา
- อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ อาการไข้หรือหนาวสั่น ไอ เสียงแหบ ปวดหรือถ่ายปัสสาวะลำบาก มีเลือดออกผิดปกติ พบเลือดในปัสสาวะหรืออุจจาระ เกิดจ้ำตามตัว หรือจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง ท้องเสีย(ถ่ายเหลวมากกว่าวันละ 5 ครั้ง) ปากเจ็บเกิดแผลในปากหรือบริเวณริมฝีปาก

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ในระหว่างได้รับยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนทุกชนิด โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
2. หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อ หรือโรคที่ติดต่อได้ง่าย เช่น ไข้หวัด
3. ดูแลรักษาความสะอาดช่องปากและฟันอย่างสม่ำเสมอ ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
4. หลีกเลี่ยงการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น การใช้มีดโกนหนวด หรือ กรรไกรตัดเล็บ
5. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บ หรือถูกกระทบกระแทก เช่น การเล่นกีฬาที่ต้องมีการกระทบกระแทก
6. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตา หรือจมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ

7. ในระหว่างที่ได้รับยานี้ ไม่ควรรับประทานยาชนิดอื่น โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
8. ควรพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง เพื่อประเมินผลการรักษา และติดตามอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น

Ifosfamide (Haloxan®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยาชนิดนี้มีอยู่ในรูปยาฉีด ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น
2. ขณะใช้ยานี้ควรดื่มน้ำมากๆ วันละประมาณ 10 แก้ว เพื่อให้ยาถูกขับออกทางปัสสาวะ
3. ยาอาจทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน แต่จำเป็นต้องได้รับยาอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรหยุดยาเองควรพบและปรึกษาแพทย์ เมื่อรู้สึกไม่สบาย

หยุดยาเองควรพบและปรึกษาแพทย์ เมื่อรู้สึกไม่สบาย

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้มีโอกาสติดเชื้อโรคได้ง่ายขึ้น และเกิดภาวะเลือดออกได้ง่าย จึงควรระวังเรื่องการติดเชื้อและการได้รับบาดเจ็บ
- ◆ อาการระคายเคืองต่อกระเพาะปัสสาวะ อาจพบเลือดปนมากับปัสสาวะ มีอาการปวดเวลาถ่ายปัสสาวะ
- ◆ ผื่นวงษ์ชั่วคราว พบประมาณ 2 สัปดาห์หลังจากได้รับยา
- อาการคลื่นไส้ อาเจียน อาจหายไปในช่วงการรักษา ถ้ามีอาการรุนแรงควรพบและปรึกษาจากแพทย์
- อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ พบเลือดปนออกมากับปัสสาวะ ปวดเวลาถ่ายปัสสาวะ มีไข้หรือหนาวสั่น ไอหรือเจ็บคอ พบเลือดปนมากับอุจจาระ เกิดจ้ำตามตัวหรือพบจุดแดงบริเวณผิวหนัง
- ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อระบบประสาท อาการที่พบคือ สับสน วิงเวียน เกิดภาวะจิตหลอน ถ้ามีอาการดังกล่าว ควรพบและปรึกษาแพทย์

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ขณะใช้ยานี้ควรดื่มน้ำมาก ๆ วันละประมาณ 10 แก้ว และไม่ควรกลั้นปัสสาวะ เพื่อป้องกันผลของยาต่อการเกิดอาการระคายเคืองต่อกระเพาะปัสสาวะ
2. ขณะใช้ยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
3. หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อ หรือโรคที่ติดต่อได้ง่าย เช่น ไข้หวัด และหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ได้รับโปลิโอวัคซีนในรูปยากิน
4. ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟัน และไหมขัดฟัน ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
5. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตา หรือจมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ

6. ระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น กรรไกรตัดเล็บ มีดโกนหนวด
7. หลีกเลี่ยงการถูกกระทบกระแทก และการได้รับบาดเจ็บ เช่น การเล่นกีฬาที่มีการกระทบกระแทก
8. ในระหว่างได้รับยานี้ ไม่ควรรับประทานยาชนิดอื่น โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
9. ควรมาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้งเพื่อประเมินผลการรักษาและติดตามอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น

Interferon α (Intron A® ,Roferon A® ,Wellferon®)

ข้อบ่งใช้ เป็นสารทางชีวภาพ มีผลต่อระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

ข้อแนะนำก่อนการใช้ยา

1. แจ้งให้แพทย์ทราบ ถ้าเคยมีประวัติแพ้ยานี้มาก่อน
2. แจ้งให้แพทย์ทราบถ้ากำลังตั้งครรภ์ หรือให้นมบุตร
3. แจ้งให้แพทย์ทราบถึงยาชนิดอื่นที่กำลังใช้อยู่
4. แจ้งให้แพทย์ทราบถึงโรคประจำตัว หรือประวัติการเกิดโรคต่างๆ

คำแนะนำการใช้ยา

1. กรณีได้รับยาไปฉีดที่บ้าน ใช้อย่างไรก็ตามคำแนะนำของแพทย์ ไม่เพิ่มหรือลดขนาดยาเอง
2. ขณะใช้นี้ควรดื่มน้ำมาก ๆ โดยเฉพาะในช่วงแรก ๆ ของการรักษา เพื่อช่วยป้องกันการเกิดความดันโลหิตต่ำ
3. ยามักทำให้เกิดอาการเหนื่อย และอ่อนเพลีย อาการจะลดลงถ้าใช้ยาในเวลาก่อนนอน

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

- ◆ พบบ่อยได้แก่ อาการคล้ายไข้หวัด มีไข้ หนาวสั่น ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยตามตัว

อ่อนเพลีย แพทย์มักให้ยาลดไข้พาราเซตามอล เพื่อป้องกันอาการก่อนการใช้ยา

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ไม่ควรเปลี่ยนชนิดยาเอง โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์ เพราะขนาดยาที่ใช้จะแตกต่างกัน
2. ก่อนใช้ยาชนิดอื่นควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง โดยเฉพาะยาที่มีผลกดระบบประสาทหรือทำให้เกิดอาการง่วงซึม เช่น ยาแก้แพ้ ยาแก้หวัด ยานอนหลับ ยาแก้ปวดประสาท ยาแก้ชัก หรือยาคลายกล้ามเนื้อ
3. ยาอาจทำให้เกิดอาการเหนื่อย อ่อนเพลีย หรือ มึนงง ควรระวังเรื่องการขับรถ หรือการใช้เครื่องจักรกลขณะใช้นี้
4. ยาอาจทำให้เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ ควรระมัดระวังการติดเชื้อและการได้รับบาดเจ็บ
5. ควรมาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้งเพื่อประเมินผลการรักษา และเพื่อติดตามการเกิดอาการข้างเคียง

ข้อปฏิบัติเมื่อลืมฉีดยา

เมื่อลืมฉีดยา ให้ข้ามยาเวลานั้นไป ไม่ฉีดยาเป็น 2 เท่า ควรพบและแจ้งให้แพทย์ทราบ

การเก็บรักษายา

เก็บในตู้เย็น ห้ามแช่แข็ง

Lomustine (CCNU®), CeeNU®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ควรใช้ยานี้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น
2. ยานี้เป็นยาพิษในรูปแบบแคปซูล อาจประกอบด้วยแคปซูลหลายชนิด ให้รับประทานทั้งหมดในแต่ละครั้ง
3. ไม่เพิ่มหรือลดขนาดยาเอง โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน มักพบอาการ 3-6 ชม. หลังจากได้รับยา และมักจะหายไปภายในเวลา 1 วัน
- ◆ เบื่ออาหาร อาจพบอาการอยู่หลายวัน

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้มีโอกาสติดเชื้อได้ง่ายขึ้น และเกิดภาวะเลือดออกผิดปกติได้ง่าย ควรระวังเรื่องการติดเชื้อและการได้รับบาดเจ็บ
- อาจพบท้องเสีย ผิวหนังมีสีเข้มขึ้น ผื่นคันบริเวณผิวหนัง อาการเหล่านี้มักจะหายไประหว่างการรักษา
- อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ มีไข้ หนาวสั่น ไอหรือเจ็บคอ ปวดและถ่ายปัสสาวะลำบาก พบเลือดในปัสสาวะและอุจจาระ เกิดภาวะเลือดออกผิดปกติ เกิดจ้ำหรือจุดเลือดออกตามตัว ไอแห้ง หายใจลำบาก เหนื่อยหรือขาบวม ปากเจ็บหรือเกิดแผลบริเวณริมฝีปากหรือในปาก

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ขณะได้รับการรักษา หรือหลังจากหยุดการรักษาช่วงระยะเวลาหนึ่ง ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
2. หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อหรือโรคที่ติดต่อได้ง่าย เช่น ไข้หวัด หรือหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ได้รับโพลิโอวัคซีนในรูปยาเกิน
3. ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟัน หรือไหมขัดฟัน ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
4. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตาหรือจมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
5. หลีกเลี่ยงการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น กรรไกรตัดเล็บ หรือมีดโกนหนวด
6. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บ หรือการถูกกระทบกระแทก เช่น การเล่นกีฬาที่มีการกระทบกระแทก

Melphalan (Alkeran®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยานชนิดนี้มีในรูปยากิน ควรใช้ตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด
2. แจ้งให้แพทย์ทราบ ถ้าเคยมีประวัติแพ้ยานชนิดนี้ หรือยา Chlorumbucil มาก่อน

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน (ไม่รุนแรง)

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ อาจติดเชื้อโรคได้ง่าย และเพิ่มความเสี่ยงต่อ

การเกิดภาวะเลือดออกผิดปกติ

- ◆ ปากเจ็บ เกิดแผลในปาก (พบไม่บ่อย)
- ◆ ผม่วรง
- ◆ แพ้ยา มักพบในรูปยาฉีด

- อาการคลื่นไส้ อาเจียน อาจหายไปในช่วงการรักษา ไม่ควรหยุดยาเองโดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
- อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ มีไข้หรือหนาวสั่น ใจ เจ็บคอ ปวดและถ่ายปัสสาวะลำบาก เกิดจ้ำตามตัว หรือเกิดภาวะเลือดออกผิดปกติ พบเลือดในปัสสาวะหรืออุจจาระ เกิดผื่นบริเวณผิวหนัง ปากเจ็บหรือเกิดแผลในปาก ประจำเดือนขาดหายไป

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ในระหว่างได้รับยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ได้รับการปรึกษาแพทย์
2. หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อ โรคที่ติดต่อได้ง่าย หรือผู้ที่ได้รับโพลีโอฟอสเฟตในรูปยากิน
3. ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง ระวังการรับประทานแปรงสีฟัน และไหมขัดฟัน
4. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตาหรือจมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
5. ระวังการรับประทานของมีคม เช่น มีดโกนหนวด หรือ กรรไกรตัดเล็บ
6. ระวังการได้รับบาดเจ็บ หรือการถูกกระทบกระแทก เช่น หลีกเลี่ยงการเล่นกีฬาที่มีการกระทบกระแทก
7. ใช้ยาตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด ไม่ควรเพิ่มขนาดยาหรือลดขนาดยาเอง ไม่รับประทานยาบ่อยครั้งขึ้น หรือรับประทานยานานกว่าที่แพทย์สั่ง
8. ในระหว่างรักษาด้วยยานี้ ไม่ควรซื้อยามารับประทานเองโดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์

9. ควรมาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง เพื่อประเมินผลการรักษาและติดตามการเกิดผลข้างเคียงจากยา

ข้อควรปฏิบัติเมื่อลิ้มรับประทานยา

ให้เว้นการรับประทานมือนั้นไป และรับประทานมือต่อไปตามปกติ ไม่ควรเพิ่มขนาดยาเป็น 2 เท่าในมือต่อไป

การเก็บรักษายา

ควรเก็บในภาชนะเดิม เก็บให้พ้นความร้อน การถูกแสงโดยตรง และความชื้น

Methotrexate (Abitrexate®), Erathexate®, MTX®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยาชนิดนี้มีอยู่ในรูปยาฉีดและยากิน ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น
2. ไม่ควรเพิ่มขนาดยาหรือลดขนาดยาเอง หรือรับประทานยาบ่อยครั้งขึ้น หรือรับประทานยานานกว่าที่แพทย์สั่ง การรับประทานมากเกินไปอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงที่รุนแรง และการใช้ยาน้อยเกินไป ทำให้ได้ผลไม่พอเพียงในการรักษา
3. ขณะได้รับการรักษาด้วยยานี้ ควรดื่มน้ำมาก ๆ เพื่อให้ยาถูกขับออกมากับปัสสาวะ และช่วยป้องกันภาวะเกิดผลข้างเคียงต่อไต ช่วยการทำงานของไตให้ดีขึ้น
4. ยามักทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน ไม่ควรหยุดรับประทานยาโดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน หรือเบื่ออาหาร

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้มีโอกาสติดเชื้อได้ง่าย และเกิดภาวะเลือดออกได้ง่ายควรระวังเรื่องการติดเชื้อและการได้รับบาดเจ็บ
  - ◆ แผลในปากหรือปากเจ็บ มักพบภายใน 3-7 วันหลังจากได้รับยา
  - ◆ ท้องเสีย
  - ◆ ผิวหนังแพ้แสงแดดได้ง่าย ผิวหนังบริเวณฝ่ามือ ฝ่าเท้า ข้อศอกหรือนิ้ว อาจมีสีเข้มขึ้น
  - ◆ อ่อนเพลีย
  - ◆ ผมร่วงชั่วคราว
- อาการคลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร ผื่นคันบริเวณผิวหนัง อาจหายไปในช่วงการรักษา
  - ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อดับ ไต หรือปอด ควรพบและปรึกษาแพทย์ เมื่อมีอาการดังต่อไปนี้ ไอแห้ง ๆ หายใจลำบากหรือเจ็บบริเวณหน้าอก
  - อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ มีไข้หรือหนาวสั่น ภาวะเลือดออกนานผิดปกติ เกิดจุดเลือดออกหรือมีจ้ำตามตัว เกิดแผลในปากหรือปากเจ็บ ปวดท้อง ท้องเสีย (ถ่ายเหลวมากกว่า 5 ครั้ง/วัน) ผิวหนังหรือตามีสีเหลือง การมองเห็นภาพผิดปกติ คันตาหรือมีน้ำตาไหล

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ไม่ควรดื่มเหล้าหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ขณะใช้ยานี้
2. หลีกเลี่ยงการถูกแสงแดดจัด ใช้ครีมกันแดด หมวกหรือเสื้อผ้าแขนขายาว เมื่อต้องถูกแสงแดด
3. แจ้งให้แพทย์ทราบถึงยาที่กำลังใช้อยู่ โดยเฉพาะยาในกลุ่มซัลฟา เช่น ยาปฏิชีวนะ Bactrim® ยากันชักฟีไนทอย(phenytoin) ยาปฏิชีวนะเตตราไซคลิน (tetracycline) และยาเม็ดลดระดับน้ำตาลในเลือด ไม่ควรใช้ยาแก้ชักเสบ หรือยาแก้ปวด โดยไม่ได้รับการปรึกษาจากแพทย์
4. ขณะได้รับการรักษาด้วยยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อ หรือโรคที่ติดต่อได้ง่าย และหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ได้โพลีโอฟัคซีนในรูปยากิน
5. ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟัน ใหมขัดฟัน ควรดูแลรักษาความสะอาดช่องปากและฟันอย่างสม่ำเสมอ ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
6. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตาหรือจุมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
7. ระมัดระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น กรรไกรตัดเล็บ หรือ มีดโกน
8. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บหรือการถูกกระทบกระแทก เช่น กีฬาที่มีการกระทบกระแทก
9. ควรมาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง เพื่อประเมินผลการรักษา และติดตามการเกิดอาการข้างเคียง

ข้อควรปฏิบัติเมื่อสัมผัสรับประทานยา

ให้เว้นการรับประทานมือนั้นไป และรับประทานมือต่อไปตามปกติ ไม่เพิ่มขนาดยาเป็น 2 เท่าในมือต่อไป

การเก็บรักษา

เก็บให้พ้นมือเด็ก ความร้อน ความชื้น และการถูกแสงโดยตรง

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

7. พบและปรึกษาแพทย์ตามนัดทุกครั้ง เพื่อประเมินผลการรักษา และติดตามการเกิดผลข้างเคียงจากยา

Mitoxantrone (Novantrone®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยานี้มักทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน แต่จำเป็นต้องได้รับยาอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรหยุดยาปรึกษาแพทย์เมื่อรู้สึกไม่สบาย
2. ขณะใช้ยานี้ควรดื่มน้ำมาก ๆ เพื่อช่วยการทำงานของไต
3. ยานี้มีในรูปยาฉีด ใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้มีโอกาสติดเชื้อได้ง่ายขึ้น หรือเกิดภาวะเลือดออกได้ง่าย ควรระวังเรื่องการติดเชื้อ และการได้รับบาดเจ็บ
- ◆ ผอมบางลง หรือ ผมหงอกเร็ว
- ◆ มีแผลในปากหรือบริเวณริมฝีปาก
- ◆ อาจพบอาการเป็นพิษต่อหัวใจถ้าได้รับในขนาดสูง หรือใช้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน มีอาการหายใจเร็ว หัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอ ถ้ามีอาการดังกล่าว ควรพบและปรึกษาแพทย์
- ยานี้อาจทำให้ปัสสาวะมีสีฟ้าอมเขียว หรืออาจทำให้บริเวณตาขาวมีสีฟ้าอ่อน เป็นผลเนื่องมาจากสีของยา จะเกิดอาการ 1-2 วัน หลังจากได้รับยาแต่ละครั้ง
- อาการคลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย หรือปวดศีรษะ อาจหายไปได้ในระหว่างการรักษา
- อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ ใจหรือหายใจลำบาก พบเลือดในปัสสาวะหรืออุจจาระ มีไข้หรือหนาวสั่น ใจสั่นหรือหัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอ ปวดหรือถ่ายปัสสาวะลำบาก จุดเลือดออก หรือจ้ำบริเวณผิวหนัง เท้าหรือขาบวม ปวดหรือแดงบริเวณที่ฉีดยา

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ขณะได้รับการรักษาด้วยยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
2. หลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ติดเชื้อหรือโรคที่ติดต่อได้ง่าย และผู้ที่ได้รับโพลีโวกซีนในรูปยากิน
3. รักษาความสะอาดของช่องปากและฟันอย่างสม่ำเสมอ ระวังการรับประทานแปรงสีฟันและไหมขัดฟันก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง

4. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตาหรือจมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
5. ระมัดระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น การใช้มีดโกนหนวด หรือกรรไกรตัดเล็บ
6. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บหรือการถูกกระทบกระแทก เช่น การเล่นกีฬาที่มีการกระทบกระแทก
7. ควรพบแพทย์ตามนัดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินผลการรักษาและติดตามอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น

Paclitaxel (Taxol®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยานชนิดนี้มีในรูปยาฉีด ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น
2. แจ้งให้แพทย์ทราบถึงยานชนิดอื่นที่กำลังใช้อยู่ ได้แก่ ยาฆ่าเชื้อรา คีโตโคนาโซล (ketoconazole) และยาอื่นๆ

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ แพ้ยาได้แก่ หายใจลำบาก ผื่นบริเวณผิวหนัง หน้าแดง เจ็บหน้าอก ความดันโลหิตต่ำ (มีอาการอ่อนเพลียหรือเวียนศีรษะ) แพทย์จะใช้ยาเพื่อป้องกันการแพ้ แต่ถ้าเกิดอาการควรแจ้งให้แพทย์ทราบ
- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน มีอาการเล็กน้อย

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำชั่วคราว อาจติดเชื้อโรคต่าง ๆ ได้ง่าย หรือเกิดภาวะเลือดออกได้ง่าย
- ◆ ปวดเมื่อยตามตัวโดยเฉพาะบริเวณแขนขา มักพบอาการ 2-3 วันหลังจากได้รับยา

และอาการมักหายไปภายใน 5 วัน

- ◆ ชาตามปลายมือ ปลายเท้า มักพบอาการ 1-2 วันหลังจากได้รับยา และอาการมักหายไปเมื่อหยุดใช้ยา
- ◆ ผม่วงชั่วคราว มักเกิด 2-3 สัปดาห์หลังจากได้ยา
- ◆ ท้องเสียเล็กน้อย

- อาการท้องเสีย คลื่นไส้ อาเจียน ชาตามปลายมือปลายเท้า ปวดเมื่อยตามตัว อาจหายไปเองในระหว่างการรักษา
- อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ มีไข้หรือหนาวสั่น ไอหรือเสียงแหบ ปวดหรือถ่ายปัสสาวะลำบาก มีเลือดออกผิดปกติ พบเลือดในปัสสาวะหรืออุจจาระ เกิดจ้ำตามตัว หายใจลำบากหัวใจเต้นผิดปกติ อาการผิดปกติที่ผิวหนัง

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ในขณะที่ใช้หรือหลังจากหยุดใช้ยา ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนชนิดใด โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
2. หลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ติดเชื้อหรือสัมผัสโรคที่ติดต่อได้ง่าย เช่น ไข้หวัด
3. ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง ระวังการรับประทานยาปฏิชีวนะ หรือไหมขัดฟัน

4. ระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น มีดโกนหนวด หรือกรรไกรตัดเล็บ
5. ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตาหรือจมูก
6. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บและการถูกกระทบกระแทก เช่น กีฬาที่มีการกระทบกระแทก
7. ถ้าเกิดอาการชาปลายมือ ปลายเท้า ควรระวังการได้รับบาดเจ็บที่มือและเท้า
8. ในระหว่างที่ได้รับยานี้ ควรรับประทานยาชนิดอื่น โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
9. ควรพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง เพื่อประเมินผลการรักษาและติดตามอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น

Procarbazine (Natulan®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยานชนิดนี้มีอยู่ในรูปยากิน ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น
2. ไม่เพิ่มขนาดยา ลดขนาดยาเอง หรือใช้ยาบ่อยครั้งกว่าที่แพทย์สั่ง
3. ยามักทำให้เกิดคลื่นไส้ อาเจียน ไม่ควรหยุดรับประทานยา ถ้ารู้สึกไม่สบายควรปรึกษาแพทย์

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน มักมีอาการในวันแรก ๆ เมื่อได้รับยา
- ◆ เบื่ออาหาร

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้มีโอกาสติดเชื้อได้ง่ายและเกิดภาวะเลือด

ออกผิดปกติได้ง่าย

- ◆ ท้องเสีย
- ◆ อาจพบอาการซึมเศร้า นอนไม่หลับ วิดกกังวล ผื่นร่าย ประสาทหลอน
- ◆ ปวดศีรษะ
- หยุดรับประทานยา ควรพบและปรึกษาแพทย์ทันที ถ้าพบอาการดังต่อไปนี้ ปวดศีรษะรุนแรง ใจเต้นผิดปกติ ปวดบริเวณหน้าอก เหงื่อออก คอแข็ง
- ยาอาจทำให้เกิดอาการง่วงซึม ปวดเมื่อยตามตัว คลื่นไส้ อาเจียน วิดกกังวล ผื่นร่าย มีปัญหาเกี่ยวกับ การนอน เหนื่อย หรืออ่อนเพลีย อาการเหล่านี้อาจหายไปในช่วงการรักษา
- อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ พบเลือดในอุจจาระหรือปัสสาวะ ไอหรือมีเสียงแหบ มีไข้หรือหนาวสั่น ปวดและถ่ายปัสสาวะลำบาก มีภาวะเลือดออกง่ายผิดปกติ เกิดจ้ำหรือจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง เลือดกำเดาไหล มึนงง สับสน

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ระมัดระวังเรื่องการรับประทานอาหารเครื่องดื่ม หรือยาบางชนิด เพราะอาจเกิดปฏิกิริยากับยา ซึ่งอาจก่อให้เกิดอาการข้างเคียงที่รุนแรง เช่น ความดันโลหิตสูงอย่างกะทันหัน
  - ◆ หลีกเลี่ยงการรับประทานอาการที่ผ่านการหมัก เช่น เนยแข็ง ยีสต์ โยเกิร์ต ผลไม้บางอย่างเช่นกล้วย หรืออาหารและเครื่องดื่มที่มีคาเฟอีน เช่น ช็อกโกแลต น้ำชา กาแฟ

- ◆ งดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสม เช่น เหล้า เบียร์ หรือ ไวน์
  - ◆ ไม่ควรซื้อยามารับประทานเอง โดยไม่ปรึกษาแพทย์ โดยเฉพาะยาแก้หวัด ยาแก้ไอ ยารักษาอาการหอบหืด ยาแก้แพ้ ยากระตุ้นความอยากอาหาร ยานอนหลับ ยาแก้ปวดประสาท หรือยารักษา อาการซึมเศร้า
2. ยานี้อาจทำให้เกิดอาการง่วงซึม ควรระมัดระวังการขับชี่ยวดยานหรือการใช้เครื่องจักรกล
  3. ขณะได้รับการรักษาด้วยยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ โดยไม่ปรึกษาแพทย์
  4. ควรหลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อ หรือโรคที่ติดต่อได้ง่าย
  5. ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟันหรือไหมขัดฟัน ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
  6. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตา หรือจมูก ล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
  7. ระมัดระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น กรรไกรตัดเล็บหรือมีดโกนหนวด
  8. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บหรือการถูกกระทบกระแทก เช่น การเล่นกีฬาที่มีการกระทบกระแทก
  9. สำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน ยาอาจมีผลต่อระดับน้ำตาลในเลือด ควรตรวจวัดระดับน้ำตาลอย่างสม่ำเสมอ
  10. ถ้าต้องได้รับการผ่าตัดใด ๆ หรือทำฟัน แจ้งให้แพทย์หรือทันตแพทย์ทราบถึงยาที่ กำลังใช้อยู่หรือเมื่ออยู่ในช่วง 2 อาทิตย์หลังจากหยุดยา
  11. ควรมาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง เมื่อประเมินผลการรักษา และติดตามการเกิดอาการข้างเคียง

ข้อปฏิบัติเมื่อลืมรับประทานยา

ถ้าลืมภายในเวลาไม่เกิน 2-3 ชั่วโมง ให้รีบกินทันทีที่นึกได้ แต่ถ้าลืมผ่านมาแล้วเป็นเวลามากกว่าชั่วโมงหรือใกล้เวลารับประทานในมื้อต่อไป ให้ข้ามมือนั้นไป แล้วรับประทานมื้อต่อไปตามปกติ ไม่เพิ่มขนาดยาเป็น 2 เท่าในมื้อต่อไป

การเก็บรักษา

เก็บอุณหภูมิห้อง ให้พ้นการถูกความร้อน ความชื้นหรือแสงโดยตรง

Vinblastine (Vinblastin®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยาชนิดนี้มีอยู่ในรูปยาฉีด ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น
2. ขณะใช้ยานี้ควรดื่มน้ำตามมาก ๆ เพื่อช่วยป้องกันการเกิดอาการข้างเคียงต่อไต และเพื่อช่วยการทำงานของไต
3. บางครั้งยาอาจทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน การได้รับยาอย่างต่อเนื่องมีความสำคัญ ควรปรึกษาแพทย์ ถ้ายังคงเกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียนดังกล่าว

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน มักไม่รุนแรงและเกิดในระยะเวลาสั้น

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้มีโอกาสติดเชื้อได้ง่ายขึ้น และเกิดภาวะเลือดออกได้ง่าย ควรระวังเรื่องการติดเชื้อ และการได้รับบาดเจ็บ
- ◆ ท้องผูก
- ◆ อาจพบอาการชาตามปลายมือปลายเท้า อาการมักจะเกิดไม่นานและจะหายไปตัวเอง
- ◆ อาจพบมีแผลในปากและปากเจ็บ ควรดูแลรักษาความสะอาดช่องปากและฟัน
- กรณีที่เกิดยารั่วออกนอกหลอดเลือด ผิวหนังตำแหน่งที่ฉีดยาจะเกิดอาการบวม แดง และปวด เนื่องจากเกิดการทำลายของเซลล์เนื้อเยื่อบริเวณดังกล่าว ควรแจ้งให้แพทย์หรือพยาบาลทราบโดยทันที
- อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์ ได้แก่ มีไข้หรือหนาวสั่น ไอ เสียงแหบ ปวดและถ่ายปัสสาวะลำบาก พบเลือดในปัสสาวะหรืออุจจาระ มีภาวะเลือดออกผิดปกติ เกิดจ้ำตามตัวหรือจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง อาการปากเจ็บ หรือมีแผลในปาก

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ขณะได้รับการรักษาด้วยยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนทุกชนิด โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
2. หลีกเลี่ยงการใกล้ชิดผู้ที่ติดเชื้อ และผู้ที่ได้รับโพลีโอฟิวซ์ในรูปยากิน
3. ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟัน และไหมขัดฟัน ควรดูแลรักษาความสะอาดของช่องปากและฟันอย่างสม่ำเสมอ ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
4. ไม่ใช่มือสกปรกขยี้ตาหรือจมูก ควรล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
5. ระมัดระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น มีดโกนหนวด หรือกรรไกรตัดเล็บ

6. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บ หรือการถูกกระทบกระแทก เช่น การเล่นกีฬาที่มีการกระทบกระแทก
7. ควรมาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง เพื่อประเมินผลการรักษา และติดตามอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น
8. ขณะใช้ยานี้ ไม่ควรรับประทานยาชนิดอื่นโดยเฉพาะยาที่มีส่วนผสมของ แอสไพริน (aspirin) โดยไม่ได้รับการปรึกษาจากแพทย์

Vincristine (Oncovin®), Vincristin®)

ข้อบ่งใช้ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

คำแนะนำการใช้ยา

1. ยานี้อยู่ในรูปยาฉีด ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น
2. ขณะใช้ยานี้ควรดื่มน้ำตามมาก ๆ เพื่อให้ยาถูกขับออกทางปัสสาวะ ป้องกันการเกิดผลข้างเคียงต่อไต และช่วยให้ไตทำงานดีขึ้น
3. ขณะใช้ยานี้มักทำให้เกิดอาการท้องผูกหรือปวดท้อง ไม่ควรซื้อยามารับประทานเองโดยไม่ได้รับการปรึกษาจากแพทย์

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อไปนี้

ผลข้างเคียงระยะแรก

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน (ไม่รุนแรง) และเบื่ออาหาร

ผลข้างเคียงระยะหลัง

- ◆ ผม่วง พบประมาณ 2 สัปดาห์หลังจากได้รับยา
  - ◆ ท้องผูกหรือปวดท้อง
  - ◆ ชาตามปลายมือ ปลายเท้า อาการมักจะหายไปภายในเวลา 2-3 วัน
  - ◆ ปวดกราม หรือปวดกระดูก
- อาการคลื่นไส้ อาเจียน หรือชาตามปลายมือ ปลายเท้า อาจหายไปในช่วงการรักษา ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับยาอย่างต่อเนื่อง แจ้งให้แพทย์ทราบถ้ายังคงเกิดอาการข้างเคียงดังกล่าว
  - กรณีที่ยารั่วออกนอกหลอดเลือด ผิวหนังตำแหน่งที่ฉีดยาอาจเกิดอาการบวม แดง และปวด เนื่องจากเกิดการทำลายของเนื้อเยื่อบริเวณดังกล่าว ควรแจ้งให้แพทย์หรือพยาบาลทราบโดยทันที

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใด ๆ ขณะที่ได้รับการรักษาด้วยยานี้ โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
2. หลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ได้รับโพลีโวกซีนในรูปยากิน
3. ควรมาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้งเพื่อประเมินผลการรักษาและติดตามอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น

คู่มือให้คำแนะนำวิธีการดูแลตนเองในระหว่างรับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด

เอกสารอ้างอิง

1. Ferraro, J.M. Cancer chemotherapeutic drug monographs. Medication Teaching Manual : The Guide to Patient Drug Information , pp. 471-519. Wisconsin : American Society of Hospital Pharmacist, 1995.
2. The United States Pharmacopeial Convention. USPDI vol 2 : Advice for the patient drug information in lay language. 15 th ed. Massachusetts : Rand McNally, 1995.
3. The University of Texas MD Anderson Cancer Center. เอกสารประกอบการให้คำแนะนำเรื่อง ยาแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็ง , 1992. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
4. Balmer, C., and Valley, A.W. Basic principles of cancer treatment and cancer chemotherapy. In J.T. Dipiro, R.L. Talbert, G.C. Yee, G.R. Matzke, B.G. Wells, and L.M. Posey (eds.), Pharmacotherapy. pp. 2403-2475. Connecticut : Appleton & Lange A Simon & Schuster, 1996.
5. Hansen. L.A. Care of the Cancer Patient. American Pharmacy NS 33(1993): 61-71.
6. Lilley, L.L. Side effects associated with pediatric chemotherapy : management and patient education issues. Pediatric Nursing 16 (May-June 1990) : 252-255.

คู่มือให้คำแนะนำวิธีการดูแลตนเองในระหว่างรับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด

1. ข้อแนะนำก่อนการให้ยา

- แจ้งให้แพทย์ทราบ ถึงประวัติการแพ้ยา
- แจ้งให้แพทย์ทราบถ้ากำลังตั้งครรภ์ หรือให้นมบุตร หรือกำลังวางแผนเพื่อการมีบุตร เนื่องจากยา อาจทำให้เกิดความผิดปกติของทารกในครรภ์ ควรคุมกำเนิดและหลีกเลี่ยงการให้นมบุตร ในระหว่างที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด
- แจ้งให้แพทย์ทราบถึงยาชนิดอื่นที่กำลังใช้อยู่ ไม่ควรซื้อยามารับประทานเอง ควรปรึกษาแพทย์ก่อนการให้ยาใดๆ
- แจ้งให้แพทย์ทราบถึงโรคประจำตัว และประวัติการเกิดโรคอื่นๆ ได้แก่ ฮีต็อกีไอสูง สุสวัต โรคติดเชื้อ โรคไต โรคตับ โรคหัวใจ โรคปอด โรคเก๊าท์ โรคนี้่ว มีปัญหาเกี่ยวกับการได้ยิน และโรคอื่นๆ

2. ข้อแนะนำวิธีปฏิบัติตน เพื่อลด แก้อาหรือหลีกเลี่ยงผลข้างเคียงและผลแทรกซ้อนที่เกิดจากยา

2.1 ภาวะเม็ดเลือดขาวต่ำ

คำอธิบาย เม็ดเลือดขาวมีหน้าที่ทำลายเชื้อโรคที่เข้ามาในร่างกาย เมื่อปริมาณเม็ดเลือดขาวลดลง ทำให้มีโอกาสติดเชื้อโรคได้ง่ายขึ้น

แนะนำ

- ◆ หลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ป่วยติดเชื้อ ผู้ที่เป็นไข้หวัด หรือการเข้าไปอยู่ในที่ชุมชนเพราะจะมีโอกาสติดเชื้อโรคได้ง่าย
- ◆ รักษาความสะอาดของร่างกาย ล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตาหรือจมูก รักษาความสะอาดของช่องปากและฟันเพิ่มขึ้น
- ◆ ขณะได้รับการรักษาด้วยยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใดๆ โดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
- ◆ หลีกเลี่ยงการให้ยาเหน็บทวารหนัก เพราะถ้ามีบาดแผลจะทำให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้ง่าย
- ◆ ระมัดระวังการเกิดบาดแผลบริเวณผิวหนัง แนะนำสวมถุงมือหรือถุงเท้าเมื่อทำงานบ้าน หรืองานอดิเรกอื่นๆ

- ◆ พบและปรึกษาแพทย์ทันที เมื่อมีอาการ ไข้ หรือหนาวสั่น ไอ เจ็บคอ หรือเสียงแหบปวดหรือแสบร้อนเวลาถ่ายปัสสาวะ

2.2 ภาวะเกล็ดเลือดต่ำ

คำอธิบาย เกล็ดเลือดมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแข็งตัวของเลือด ทำให้เลือดหยุดไหลและช่วยในการสมานบาดแผล เมื่อปริมาณเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้เกิดภาวะเลือดออกได้ง่าย เลือดหยุดไหลช้า อาจพบจ้ำหรือจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง

แนะนำ

- ◆ หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บ หรือการถูกกระทบกระแทก เช่น การเล่นกีฬาที่มีการกระทบกระแทก
- ◆ ระมัดระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น มีดโกนหนวด หรือกรรไกรตัดเล็บ แนะนำใช้เครื่องโกนหนวดไฟฟ้าแทนการใช้มีดโกนหนวด
- ◆ ระมัดระวังการใช้ไหมขัดฟันหรือแปรงสีฟัน ควรใช้แปรงสีฟันขนอ่อน เพื่อป้องกันการเกิดแผลและการเกิดเลือดไหล และก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
- ◆ ไม่ควรรับประทานยาแอสไพริน หรือมีส่วนผสมของแอสไพริน
- ◆ พบและปรึกษาแพทย์ เมื่อเกิดภาวะเลือดออกผิดปกติ พบจ้ำและจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง พบเลือดในปัสสาวะหรืออุจจาระ

2.3 ภาวะเม็ดเลือดแดงต่ำหรือภาวะโลหิตจาง

คำอธิบาย เม็ดเลือดแดงทำหน้าที่นำออกซิเจนไปเลี้ยงส่วนต่างๆของร่างกาย ถ้าปริมาณเม็ดเลือดลดลง จะทำให้เกิดภาวะโลหิตจาง มีอาการซีดและอ่อนเพลีย

แนะนำ

- ◆ พักผ่อนให้เพียงพอ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ รวมทั้งวิตามินและธาตุเหล็ก
- ◆ พบและปรึกษาแพทย์ เมื่อพบว่าหายใจลำบากหรือหายใจถี่ขึ้น หรือมีอาการเจ็บบริเวณหน้าอก

2.4 อาการคลื่นไส้ อาเจียน

แนะนำ

- ◆ รับประทานอาหารเบาๆ และย่อยง่าย เช่น โจ๊ก ข้าวต้ม ซุป ในวันที่มารับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด
- ◆ รับประทานอาหารที่ละน้อยๆ แต่บ่อยครั้งขึ้น ควรรับประทานอาหารช้าๆ และเคี้ยวให้ละเอียดก่อนกลืน เพื่อช่วยการทำงานของกระเพาะ ป้องกันไม่ให้อาหารแน่นกระเพาะจนเกินไป
- ◆ ดื่มเครื่องดื่มที่ใส และเย็น รสไม่หวานจัด เช่น น้ำส้ม น้ำมะนาว น้ำขิง หรือเครื่องดื่ม ประเภทโคลา ใช้หลอดช่วยจับที่ละนิด จะช่วยให้รู้สึกดีขึ้น
- ◆ หลีกเลี่ยงอาหารที่มีไขมันมาก อาหารที่ทอดด้วยน้ำมัน เพราะเป็นอาหารที่ย่อยยากและอาจกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกคลื่นไส้ อาเจียน
- ◆ หลีกเลี่ยงอาหารรสจัด อาหารปรุงด้วยเครื่องเทศ อาหารเผ็ดจัด หรือ หวานจัด และอาหารที่มีกลิ่นแรง อาหารที่เย็น เช่น ผลไม้หรือไอศกรีม จะรับประทานได้ง่าย และ มีกลิ่นไม่แรง
- ◆ ไม่ควรรับประทานอาหารที่ชอบขณะรู้สึกคลื่นไส้ อาเจียน
- ◆ หลังจากรับประทานอาหารไม่ควรออกกำลังกาย ควรนั่งหรือพักผ่อน
- ◆ ไม่ควรนอนราบอย่างน้อย 2 ชั่วโมง หลังจากรับประทานอาหาร
- ◆ สวมเสื้อผ้าที่ใส่สบาย ไม่คับจนเกินไป ควรได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ซึ่งจะช่วยให้อยากอาหารมากขึ้น
- ◆ พยายามผ่อนคลาย หางานอดิเรกที่ชอบทำ เช่น อ่านหนังสือ ฟังเพลง ทำงานฝีมือ
- ◆ ประเมินแพทย์เกี่ยวกับการใช้ยาต้านอาเจียน เมื่อรู้สึกไม่สบาย หรือมีอาการรุนแรง

2.5 เบื่ออาหาร

แนะนำ

- ◆ การทำความสะอาดช่องปากและฟันก่อนรับประทานอาหาร จะช่วยให้รับรสอาหารได้ดีขึ้น
- ◆ ควรรับประทานอาหารที่ละน้อยๆ การรับประทานครั้งละมากๆ จะทำให้รู้สึกไม่อยากอาหาร

- ◆ ในเวลาตอนเช้า อาจรู้สึกอยากอาหารมากกว่าเวลาอื่น ควรรับประทานให้ได้มากขึ้น

2.6 เยื่อช่องปากอักเสบ

คำอธิบาย ผลที่อาจเกิดขึ้นตามมาจากการเกิดเยื่อช่องปากอักเสบ คือ เกิดแผลเจ็บในปาก ปากแห้ง เคี้ยวและกลืนลำบาก และการติดเชื้อ วิธีที่ดีที่สุดในการป้องกันการเกิดเยื่อช่องปากอักเสบคือ การดูแลรักษาความสะอาดของช่องปากและฟันอย่างสม่ำเสมอ

แนะนำ

- ◆ รักษาความสะอาดช่องปากและฟันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการเกิดเยื่อช่องปากอักเสบ

- ★ ควรใช้แปรงสีฟันชนิดขนอ่อน

- ★ ควรแปรงฟันหลังอาหารทุกมื้อและในเวลาก่อนนอน หรือถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้บ้วนปากด้วยน้ำสะอาดหลังรับประทานอาหารทุกครั้ง

- ★ ไม่แนะนำให้ใช้น้ำยาบ้วนปากที่ขายตามท้องตลาด เนื่องจากมีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสม ซึ่งจะทำให้ปากแห้งและมีอาการระคายเคืองมากขึ้น อาจเตรียมน้ำยาขึ้นใช้เอง

วิธีเตรียม ★ ผสมเกลือ 1 ช้อนชา กับเบคกิ้งโซดา 1 ช้อนชา ในน้ำ 960 ซีซี (ประมาณ 4 แก้ว) หรือ

- ★ ละลายเกลือ 1/4 ช้อนชา ผสมกับน้ำ 240 ซีซี (ประมาณ 1 แก้ว)

- ◆ สำหรับอาการปากแห้ง แนะนำให้ดื่มน้ำมากๆ รับประทานอาหารที่มีน้ำมาก เช่น ผลไม้ ไอศกรีม ใช้ลิปมันหรือสีย้อมทาริมฝีปาก ไม่ควรดื่มเหล้าหรือเครื่องดื่มที่มี แอลกอฮอล์

- ◆ เมื่อเกิดแผลในปาก หรือ เคี้ยวและกลืนลำบาก

- ★ ใช้แปรงสีฟันนุ่มๆ หรือก้านสำลี ทำความสะอาด ระวังอย่าให้เกิดบาดแผล

- ★ บ้วนปากด้วยน้ำสะอาดหลังรับประทานอาหารทุกมื้อ

- ★ บ้วนปากบ่อยๆ ด้วยน้ำยาบ้วนปากเบคกิ้งโซดา หรือสารละลายเกลือที่เตรียมขึ้น

- ★ หลีกเลียงอาหารที่ทำให้ระคายเคืองมากขึ้น ได้แก่ อาหารมีรสเผ็ด อาหารแห้ง เช่น ขนมปังกรอบ อาหารที่แข็ง เช่น ผักสด ผลไม้หรือน้ำผลไม้รสเปรี้ยว เช่น ส้ม น้ำมะนาว
  - ★ รับประทานอาหารที่อุ่นและเย็น มากกว่าอาหารร้อน
  - ★ รับประทานอาหารที่กลืนได้สะดวก เช่น ข้าวต้ม โจ๊ก ข้าวโอ๊ต หรือผลไม้ที่ผ่านการปรุงแล้ว
  - ★ ควรดื่มน้ำมากๆ
  - ★ แพทย์อาจให้ยาชา เพื่อใช้ก่อนรับประทานอาหาร ถ้ามีอาการปวดมาก
- ◆ การดูแลรักษาความสะอาดของช่องปากและฟัน จะช่วยป้องกันการติดเชื้อและการเกิดเลือดออกได้ง่าย ในระหว่างที่รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด
  - ◆ ควรพบทันตแพทย์ก่อนได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด โดยเฉพาะในผู้ป่วยที่เคยเกิดอาการมาก่อน หรือได้รับยาที่ทำให้เกิดเยื่อช่องปากอักเสบ
  - ◆ พบและปรึกษาแพทย์เมื่อเกิดแผลในปาก หรือบริเวณริมฝีปาก มีอาการเจ็บ

2.7 ท้องเสีย

แนะนำ

- ◆ ดื่มน้ำมากๆ อาจเป็นน้ำผลไม้ หรือน้ำชาอ่อนๆ เพื่อป้องกันร่างกายสูญเสีย น้ำ
- ◆ รับประทานอาหารอ่อนๆ มีกากน้อย เช่น ข้าวต้ม โจ๊กอุ่นๆ หลีกเลียงอาหารที่มีกากมาก เช่น ผักสด ผลไม้
- ◆ ถ้ามีอาการรุนแรง หรือถ่ายเหลว มากกว่าวันละ 5 ครั้ง ควรพบและปรึกษาแพทย์

2.8 ท้องผูก

แนะนำ

- ◆ อาหารที่มีกากมาก เช่น ผักสด ผลไม้ เมล็ดธัญพืช จะช่วยป้องกันไม่ให้ท้องผูก
- ◆ ปรึกษาแพทย์ อาจต้องใช้ยาระบาย ไม่ควรรีใช้ยาระบายหรือยาเหน็บทวารเอง โดยไม่ปรึกษาแพทย์

2.9 ผมร่วง

คำอธิบาย ยาเคมีบำบัดบางชนิด ทำให้ผมร่วง ซึ่งจะเกิดขึ้นชั่วคราว มักเริ่มเกิดในเวลา 1-2 สัปดาห์ หลังจากได้รับยา และจะงอกขึ้นมาใหม่ เมื่อสิ้นสุดการรักษา บางครั้งผมจะขึ้นมาก่อนที่หยุดการให้ยา อาการผมร่วงเกิดขึ้นได้มากน้อยแตกต่างกัน และอาจเกิดขึ้นกับขนบริเวณอื่นๆ ด้วย

แนะนำ

- ◆ ตัดผมหสั้น จะช่วยให้รู้สึกว่าการไม่ร่วงมาก
- ◆ ใช้แชมพูชนิดอ่อน หรือสบู่เหลว หลีกเลี่ยงการใช้สเปรย์ การอบหรือตัดผม
- ◆ เมื่อผมร่วงใช้หมวกหรือวิกผม ในช่วงที่ได้รับการรักษาด้วยยา

2.10 ผิวหนังเปลี่ยนแปลง

คำอธิบาย ขณะได้รับการรักษาด้วยยา อาจพบผื่น ผิวหนังแห้ง เป็นสะเก็ด หรือแพ้แสงแดดได้ง่าย

แนะนำ

- ◆ อาบน้ำอุ่น ใช้สบู่อ่อน ไม่มีน้ำหอม ใช้ครีมหรือโลชั่นทาผิวเพื่อป้องกันผิวแห้ง
- ◆ หลีกเลี่ยงการถูกแสงโดยตรง ใช้หมวกหรือครีมกันแดดเมื่อออกแดด

ภาคผนวก ค

คู่มือสำหรับผู้ป่วย

สารบัญ	หน้า
คู่มือการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยที่ได้รับยาเคมีบำบัด	167
ตัวอย่างข้อมูลยาเคมีบำบัดสำหรับผู้ป่วย	173

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

**คู่มือ
การดูแลตนเอง**

➡ ผลข้างเคียงจากยา ☹ เป็นปรากฏการณ์ใดๆที่ไม่ต้องการที่เกิดขึ้นจากการใช้ยา สำหรับยาเคมีบำบัดผลข้างเคียงที่พบได้บ่อย ได้แก่

☼ การลดการทำงานของไขกระดูก ทำให้ปริมาณเม็ดเลือด และเกล็ดเลือดต่ำลง จึงควรระวังเรื่องการติดเชื้อและการได้รับบาดเจ็บ

☼ ผลต่อระบบทางเดินอาหาร ทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน เยื่อช่องปากอักเสบ ปากเจ็บหรือเกิดแผลในปาก การรับรสเปลี่ยน ท้องเสียหรือท้องผูก

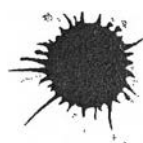
☼ ผลต่อผิวหนัง เล็บ และผม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ผิวหนัง เช่น เกิดผื่น ผิวน้ำสีคล้ำขึ้น แพ้แสงแดดได้ง่าย เล็บมีสีคล้ำขึ้น ผมบางลงหรือผมร่วง

สำหรับผู้ที่ได้รับยาเคมีบำบัด

➡ **เคมีบำบัด** คือการรักษาด้วยยาหรือสารเคมีเพื่อทำลายและควบคุมเซลล์มะเร็ง ยานี้จะมีผลทำลายเซลล์ปกติของร่างกายในบางส่วน ทำให้เกิดผลข้างเคียงตามมา

☺ ผลข้างเคียงของยาจะเกิดขึ้นชั่วคราว อาการต่างๆจะหายไปในที่สุดใช้ยา
 ☹ การเกิดผลข้างเคียงจากยาขึ้นอยู่กับชนิดของยา ปฏิริยาเฉพาะตัวที่มีต่อยาและสภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย
 ➡ การดูแลรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรง จะช่วยให้สามารถปรับตัวต่ออาการข้างเคียงที่เกิดขึ้นได้

คำแนะนำต่อไปนี้จะช่วยให้คุณเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ดี ☺

📖 ข้อแนะนำก่อนการใช้ยา

1. แจ้งให้แพทย์ทราบ ถึงประวัติการแพ้ยา
2. แจ้งให้แพทย์ทราบถ้ากำลังตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร หรือกำลังวางแผนเพื่อการมีบุตร เนื่องจากยาอาจทำให้เกิดความผิดปกติของทารกในครรภ์ 🐼 ควรคุมกำเนิด และหลีกเลี่ยงการให้นมบุตรในระหว่างที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด
3. แจ้งให้แพทย์ทราบถึงยาชนิดอื่นที่กำลังใช้อยู่ ไม่ควรซื้อยามารับประทานเอง ควรปรึกษาแพทย์ก่อนการใช้ยาใดๆ
4. แจ้งให้แพทย์ทราบถึงโรคประจำตัว และประวัติการเกิดโรคอื่นๆ ได้แก่ อีสุกอีใส งูสวัด โรคติดเชื้อ โรคไต โรคตับ โรคหัวใจ โรคปอด

➔ การดูแลตนเองเมื่อปริมาณเม็ดเลือดและเกล็ดเลือดต่ำ

😊 ภาวะเม็ดเลือดขาวต่ำ

เม็ดเลือดขาวมีหน้าที่ทำลายเชื้อโรคที่เข้ามาในร่างกาย เมื่อปริมาณเม็ดเลือดขาวลดลง ทำให้มีโอกาสติดเชื้อโรคได้ง่ายขึ้น

1. หลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ป่วยติดเชื้อ ผู้ที่เป็นไข้หวัด การเข้าไปอยู่ในที่ชุมชนหรือที่มีการระบาดของเชื้อโรค
2. รักษาความสะอาดของร่างกาย ล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตาหรือจมูก รักษาความสะอาดของช่องปากและฟันเพิ่มขึ้น
3. ขณะได้รับการรักษาด้วยยานี้ ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใดๆโดยไม่ปรึกษาแพทย์
4. หลีกเลี่ยงการใช้ยาเหน็บทวารหนัก เพราะถ้ามีบาดแผลจะทำให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้
5. ระมัดระวังการเกิดบาดแผลบริเวณผิวหนัง แนะนำสวมถุงมือหรือถุงเท้าเมื่อทำงานบ้าน หรืองานอดิเรกอื่นๆ

6. พบและปรึกษาแพทย์ทันที เมื่อมีอาการ ไข้หรือหนาวสั่น ไอ เจ็บคอ หรือเสียงแหบ ปวดหรือแสบร้อนเวลาถ่ายปัสสาวะ

😊 ภาวะเกล็ดเลือดต่ำ

เกล็ดเลือดมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแข็งตัวของเลือดทำให้เลือดหยุดไหลและช่วยในการสมานบาดแผล เมื่อปริมาณเกล็ดเลือดต่ำทำให้เกิดภาวะเลือดออกได้ง่าย หยุดไหลช้า อาจพบจ้ำหรือจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง

1. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บ หรือการถูกระแทกกระแทก เช่น การเล่นกีฬาที่มีการถูกระแทก
2. ระมัดระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น มีด โกงหนวด หรือกรรไกรตัดเล็บ แนะนำใช้เครื่องโกนหนวดไฟฟ้าแทนการใช้มีดโกนหนวด
3. ระมัดระวังการใช้ไหมขัดฟัน หรือแปรงสีฟัน ควรใช้แปรงสีฟันขนอ่อน เพื่อป้องกันการเกิดแผลและการเกิดเลือดไหล และก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
4. ไม่ควรรับประทานยาแอสไพริน หรือมีส่วนผสมของแอสไพริน
5. พบและปรึกษาแพทย์ เมื่อเกิดภาวะเลือดออกผิดปกติ พบจ้ำและจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง พบเลือดในปัสสาวะหรืออุจจาระ

➡ การดูแลตนเองสำหรับอาการคลื่นไส้ อาเจียน

❶ รับประทานอาหารเบาๆและย่อยง่าย เช่น โจ๊ก ข้าวต้ม ซุป ในวันที่มารับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด

❷ รับประทานอาหารที่ละน้อยๆ แต่บ่อยครั้งขึ้น รับประทานอาหารช้าๆและเคี้ยวให้ละเอียด เพื่อช่วยการทำงานของกระเพาะ ป้องกันไม่ให้อาหารแน่นกระเพาะจนเกินไป

❸ ดื่มเครื่องดื่มที่ใส และเย็น รสไม่หวานจัด เช่น น้ำส้ม น้ำมะนาว น้ำชিং หรือเครื่องดื่มประเภทโคลา ใช้หลอดช่วยจับที่ละนิด จะช่วยให้รู้สึกดีขึ้น

❹ หลีกเลี่ยงอาหารที่มีไขมันมาก อาหารที่ทอดด้วยน้ำมัน เพราะเป็นอาหารที่ย่อยยากและอาจกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกคลื่นไส้ อาเจียน

❺ หลีกเลี่ยงอาหารรสจัด อาหารปรุงด้วยเครื่องเทศ อาหารเผ็ดจัด หรือ หวานจัดและอาหารที่มีกลิ่นแรง อาหารที่เย็น เช่น ผลไม้หรือไอศกรีม จะรับประทานได้ง่าย และมีกลิ่นไม่แรง

❻ ไม่ควรรับประทานอาหารที่ชอบขณะรู้สึกคลื่นไส้ อาเจียน

❼ หลังจากรับประทานอาหารไม่ควรออกกำลังกาย ควรนั่งหรือพักผ่อน

❽ ไม่ควรนอนราบอย่างน้อย 2 ชั่วโมง หลังจากรับประทานอาหาร

❾ สวมเสื้อผ้าที่ใส่สบาย ไม่คับจนเกินไป ควรได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ซึ่งจะช่วยให้อยากอาหารมากขึ้น

❿ พยายามผ่อนคลาย หางานอดิเรกที่ชอบทำ เช่น อ่านหนังสือ ฟังเพลง ทำงานฝีมือ

☞ **ปรึกษาแพทย์** เกี่ยวกับการใช้ยาด้านอาเจียนเมื่อรู้สึกไม่สบาย หรือมีอาการรุนแรง

➡ การดูแลตนเองเมื่อมีอาการเบื่ออาหาร

❶ การทำความสะอาดช่องปากและฟันก่อนรับประทานอาหาร จะช่วยให้รับประทานอาหารได้ดีขึ้น

❷ ควรรับประทานอาหารที่ละน้อยๆ การรับประทานอาหารครั้งละมากๆจะทำให้รู้สึกไม่อยากอาหาร

❸ ในเวลาตอนเช้า อาจรู้สึกอยากอาหารมากกว่าเวลาอื่น ควรรับประทานให้ได้มากขึ้น

➡ การดูแลตนเองเพื่อป้องกันหรือลดการเกิดแผลในปาก

ผลที่อาจเกิดขึ้นตามมาจากการเกิดเชื้อของปากอักเสบ คือ เกิดแผลเจ็บในปาก ปากแห้ง เคี้ยวและกลืนลำบาก และการติดเชื้อ

☞ **วิธีที่ดีที่สุดในการป้องกันเชื้อของปากอักเสบคือ การดูแลรักษาความสะอาดของช่องปากและฟันอย่างสม่ำเสมอ**

❶ รักษาความสะอาดช่องปากและฟันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการเกิดเชื้อของปากอักเสบ

◆ ควรใช้แปรงสีฟันชนิดขนอ่อน

◆ ควรแปรงฟันหลังอาหารทุกครั้ง และในเวลาก่อนนอน หรือบ้วนปากด้วยน้ำสะอาดหลังรับประทานอาหารทุกครั้ง

♦ ไม่แนะนำให้ใช้น้ำยาบ้วนปาก ที่ขายตามท้องตลาด เนื่องจากมีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสม ซึ่งจะทำให้ปากแห้งและมีอาการระคายเคืองมากขึ้น อาจเตรียมน้ำยาขึ้นใช้เอง

วิธีเตรียม

- ♦ ผสมเกลือ 1 ช้อนชา กับเบคกิ้งโซดา 1 ช้อนชา ในน้ำ 4 แก้ว หรือ
- ♦ ละลายเกลือ 1/4 ช้อนชา ผสมกับน้ำ 240 ซีซี (ประมาณ 1 แก้ว)

2) ถ้ามีอาการปากแห้ง

- ♦ ควรดื่มน้ำมากๆ
- ♦ รับประทานอาหารที่มีน้ำมาก เช่น ผลไม้ โยเกิร์ต
- ♦ ใช้ลิปมันหรือสีย้อมทาริมฝีปาก
- ♦ ไม่ควรดื่มเหล้าหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

3) เมื่อเกิดแผลในปาก หรือ เคี้ยวและกลืนลำบาก

- ♦ ใช้แปรงสีฟันขนนุ่มๆ ทำความสะอาด ระวังอย่าให้เกิดบาดแผล
- ♦ บ้วนปากด้วยน้ำสะอาดหลังรับประทานอาหารทุกมื้อ
- ♦ บ้วนปากบ่อยๆด้วยน้ำยาบ้วนปากเบคกิ้งโซดา หรือสารละลายเกลือที่เตรียมขึ้น
- ♦ หลีกเลี่ยงอาหาร ที่ทำให้ระคายเคือง มากขึ้น ได้แก่ อาหารมีรสเผ็ด อาหารแห้ง เช่น ขนมปังกรอบ อาหารที่แข็ง เช่น ผักสด ผลไม้หรือน้ำผลไม้รสเปรี้ยวเช่น ส้ม น้ำมะนาว
- ♦ รับประทานอาหารที่อุ่นและเย็น มากกว่าอาหารร้อน
- ♦ รับประทานอาหารที่กลืนได้สะดวก เช่น ข้าวต้ม โจ๊ก ข้าวโอ๊ต หรือ ผลไม้ที่ผ่านการปรุงแล้ว

- ♦ ควรดื่มน้ำมากๆ
- ♦ แพทย์อาจให้ยาชา เพื่อใช้ก่อนรับประทานอาหาร ถ้ามีอาการปวดมาก

4) ควรพบทันตแพทย์ก่อนได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด

5) ควรพบและปรึกษาแพทย์เมื่อเกิดแผลในปากหรือบริเวณริมฝีปาก มีอาการเจ็บ

การดูแลตนเองเมื่อเกิดอาการท้องเสีย

- 1) ดื่มน้ำมากๆ อาจเป็นน้ำผลไม้ หรือน้ำชาอ่อนๆ เพื่อป้องกันร่างกายสูญเสียน้ำ
- 2) รับประทานอาหารอ่อนๆ มีกากน้อย เช่น ข้าวต้ม โจ๊กอุ่นๆ หลีกเลี่ยงอาหารที่มีกากมาก เช่น ผักสด ผลไม้
- 3) ถ้ามีอาการรุนแรง หรือถ่ายเหลวมากกว่า วันละ 5 ครั้ง ควรพบและปรึกษาแพทย์

การดูแลตนเองเมื่อเกิดอาการท้องผูก

- 1) รับประทานอาหารที่มีกากมาก เช่น ผักสด ผลไม้ เมล็ดธัญพืช จะช่วยป้องกันไม่ให้ท้องผูก
- 2) ปรึกษาแพทย์ อาจต้องใช้ยาระบาย ไม่ควรใช้ยาระบายหรือยาเหน็บทวารเอง โดยไม่ปรึกษาแพทย์

➡ คำแนะนำเมื่อเกิดอาการมรูง

ยาเคมีบำบัดบางชนิด ทำให้ผมบางลงหรือผมร่วง ซึ่งจะเกิดขึ้นชั่วคราว มักเริ่มเกิดในเวลา 1-2 สัปดาห์หลังจากได้รับยา และจะงอกขึ้นมาใหม่เมื่อสิ้นสุดการรักษา บางครั้งผมจะขึ้นมาก่อนที่หยุดการให้ยา อาจพบว่ามีขนบริเวณอื่นร่วงด้วย

- ❶ ตัดผมสั้น จะช่วยให้รู้สึกว่ามันไม่ร่วงมาก
- ❷ ใช้แชมพูชนิดอ่อน หรือผมเบาๆ หลีกเลี่ยงการใช้สเปรย์ การอบหรือตัดผม
- ❸ เมื่อผมร่วงใช้หมวกหรือวิกผม ในช่วงที่ได้รับการรักษาด้วยยา

➡ การดูแลตนเองเมื่อผิวหนังเปลี่ยนแปลง

ขณะได้รับการรักษาด้วยยา อาจพบผื่น ผื่นหนังแห้ง เป็นสะเก็ด แพ้แสงแดดได้ง่าย

- ❶ อาบน้ำอุ่น ใช้สบู่อ่อน ไม่มีน้ำหอม ใช้ครีมหรือโลชั่นทาผิวเพื่อป้องกันผิวแห้ง
- ❷ หลีกเลี่ยงการถูกแสงโดยตรง ใช้หมวกหรือครีมกันแดดเมื่อออกแดด

➡ ควรพยายามดูแลตัวเอง การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ได้รับสารอาหารครบถ้วน ทั้งแป้งและน้ำตาล เนื้อสัตว์ ผักสด และผลไม้ จะช่วยให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ต่อสู้กับโรค และสามารถรับการรักษาด้วยยาได้ดีขึ้น

หากเกิดปัญหาหรือมีข้อสงสัยใดๆ สามารถจดบันทึกไว้ และทำการสอบถามได้ 📩

ปัญหาหรือข้อสงสัย	การปฏิบัติตัว

ภญ.วรางคณา สุขป้อม (นิสิตปริญญาโท)
ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างข้อมูลยาเคมีบำบัดสำหรับผู้ป่วย

คาโบพลาทิน

(Carboplatin หรือ Carbosin® , Paraplatin®)

➤ เป็นยาเคมีบำบัด มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็ง

📖 **คำแนะนำการใช้ยา** ยาชนิดนี้มีในรูปยาฉีด ควรใช้ภายใต้คำแนะนำของแพทย์เท่านั้น

อาการข้างเคียง ยาอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงดังต่อไปนี้ ☹️

🕒 **ผลข้างเคียงระยะแรก**

- ◆ คลื่นไส้ อาเจียน อาจมีอาการจนถึง 24 ชั่วโมงหลังได้ยา

🕒 **ผลข้างเคียงระยะหลัง**

- ◆ เม็ดเลือดขาวและเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้ติดเชื้อได้ง่าย หรือเกิดเลือดออกได้ง่าย
- ◆ ชาตามปลายมือปลายเท้า
- ◆ ผมร่วงชั่วคราว

😊 อาการคลื่นไส้ อาเจียน หรืออ่อนเพลีย อาจหายไปเองในระหว่างการรักษา ปรีกษาแพทย์เมื่อรู้สึกไม่สบาย

👤 **อาการสำคัญที่ควรพบและปรึกษาแพทย์** ได้แก่ มีไข้หรือหนาวสั่น ไอหรือเสียงแหบ ปวดและถ่ายปัสสาวะลำบาก มีภาวะเลือดออกได้ง่าย เกิดจ้ำตามตัว พบเลือดในปัสสาวะหรืออุจจาระ พบจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง ชาตามปลายมือปลายเท้า การได้ยินผิดปกติ

ข้อควรระวังและวิธีการปฏิบัติตัว

1. ไปปรึกษาแพทย์ทุกครั้งก่อนฉีดวัคซีนใด ๆ และหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่ได้รับโปลิโอวัคซีนในรูปยากิน
2. หลีกเลี่ยงผู้ที่ติดเชื้อ หรือโรคที่ติดต่อได้ง่าย เช่น ไข้หวัด
3. ดูแลรักษาความสะอาดของช่องปากและฟัน ระวังการรับประทานการใช้แปรงสีฟันหรือไหมขัดฟัน
4. ก่อนทำฟันควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
5. ระวังการถูกบาดด้วยของมีคม เช่น มีดโกนหนวดหรือกรรไกรตัดเล็บ
6. หลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บหรือการถูกกระทบกระแทก เช่น การเล่นกีฬาที่ต้องมีการกระทบกระแทก
7. ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตาหรือจมูก ล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ
8. ในระหว่างการใช้น้ำนี้ ไม่ควรรับประทานยาชนิดอื่นโดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์
9. ควรพบแพทย์ตามนัดทุกครั้งเพื่อประเมินผลการรักษา และติดตามอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น Ω

ภญ.วรางคณา สุขป้อม(นิสิตปริญญาโท) ภาควิชาเภสัชกรรม
คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์ความรู้พื้นฐานของผู้ป่วยเกี่ยวกับยาเคมีบำบัด

วันที่ .....

HN ..... Name ..... Dx ..... Ward ..... Room/Bed .....

Age ..... Occupation ..... Income..... Education .....

1. เคยได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดมาก่อนหรือไม่

 ไม่เคย เคย จำนวน ..... ครั้ง

2. เคยได้รับคำแนะนำเรื่องการให้ยาเคมีบำบัด หรือไม่

 ไม่เคย เคย จาก .....

3. ความรู้ของผู้ป่วยเกี่ยวกับยาเคมีบำบัด

Dosage Regimen .....

Major Adverse Reaction .....

● ชื่อยา ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

● ข้อบ่งใช้ของยา (ยานี้ใช้เพื่ออะไร)

 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

● วิธีบริหารยา (รับประทานยาอย่างไร)

 ยาฉีด การขาดการได้รับยา ไม่เคย เคย เพราะ ..... ยารับประทาน

ชนิดที่ 1 ใช้ครั้งละ ..... เม็ด วันละ ..... ครั้ง หรือ สัปดาห์ละ ..... ครั้ง

เวลา ..... ก่อน หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน

ชนิดที่ 2 ใช้ครั้งละ ..... เม็ด วันละ ..... ครั้ง หรือ สัปดาห์ละ ..... ครั้ง

เวลา ..... ก่อน หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน

● ผลข้างเคียง (ทราบหรือไม่ว่ายาอาจทำให้เกิดอาการผิดปกติอะไรได้บ้าง)

 ไม่ทราบ ทราบ แหล่งข้อมูล ..... เม็ดเลือดขาว & แกล็ดเลือดต่ำ

- ปากเจ็บ & แผลในปาก & การรับรสเปลี่ยน
  - คลื่นไส้ & อาเจียน & เบื่ออาหาร
  - ท้องเสีย หรือ ท้องผูก
  - ผมร่วง
  - ผิวหนัง & เล็บ เปลี่ยนแปลง
  - ผลต่อระบบสืบพันธุ์
  - อื่นๆ .....
- การปฏิบัติตัวระหว่างการได้รับการรักษาด้วยเคมีบำบัด (เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตัวในระหว่างที่ได้รับการรักษาด้วยยาหรือไม่ อย่างไร)
- ไม่ทราบ
  - ทราบ แหล่งข้อมูล .....
  - ระวังเรื่องการติดเชื้อ ไม่เข้าไปในที่ชุมชน
  - ไม่ควรได้รับการฉีดวัคซีนใดๆ โดยไม่ปรึกษาแพทย์
  - ระวังการถูกบาดด้วยของมีคม
  - ระวังการได้รับบาดเจ็บ & การถูกกระทบกระแทก
  - รักษาความสะอาดช่องปากและฟันเพิ่มขึ้น
  - ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟัน ใหม่ขัดฟัน
  - ก่อนทำฟัน ควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้ง
  - ล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตาหรือจมูก
  - เมื่อเกิดอาการคลื่นไส้ หรือไม่อยากอาหาร หลีกเลี่ยงอาหารรสจัด อาหารร้อน หรือมีกลิ่น รับประทานอาหารน้อยลงแต่บ่อยครั้งขึ้น
  - ดื่มน้ำมากๆ
  - แนะนำการใช้วิกผม เมื่อผมร่วง
  - ควรคุมกำเนิดระหว่างการได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด
  - ไม่ควรใช้ยาชนิดอื่นโดยไม่ปรึกษาแพทย์
  - เมื่อมีอาการ ไข้ เจ็บคอ ภาวะเลือดออกง่าย จ้ำหรือจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง ปากเจ็บ เกิดแผลในปาก คลื่นไส้ อาเจียน รุนแรง หรืออาการไม่พึงประสงค์ที่รุนแรงอื่นๆ ควรพบและปรึกษาแพทย์
  - อื่นๆ .....

- การปฏิบัติตนเมื่อสัมผัสรับประทานยา (เมื่อสัมผัสรับประทานยา ปฏิบัติตัวอย่างไร)
  - ไม่ทราบ ไม่เคยสัมผัส   รับประทานทันทีเมื่อนึกได้   ข้ามมือนั้นไป
  - เพิ่มขนาดยาเป็น 2 เท่า   อื่นๆ .....
- การเก็บรักษายา (เก็บยาอย่างไร บริเวณไหน)
  - เก็บในตู้เย็น ไม่แช่แข็ง   เก็บพ้นความชื้น ความร้อน   อื่นๆ .....

Request	Note .....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

ชนิดที่ 3 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

ชนิดที่ 4 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

◆ ข้อบ่งใช้ (ยานี้ใช้เพื่ออะไร)

ชนิดที่ 1 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

ชนิดที่ 2 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

ชนิดที่ 3 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

ชนิดที่ 4 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

◆ เคยไม่มาฉีดตามหมอนัดหรือไม่

ไม่เคย เคย

◆ เพราะอะไรจึงไม่มาตามหมอนัด พอจะบอกได้ไหม

อยู่ไกล มาลำบาก ทำงานยุ่ง ไม่มีเวลา ค่ารักษาแพง

เกิดผลข้างเคียงจากยา อื่นๆ .....

□ ยากิน ได้รับ ..... ชนิด

◆ ชื่อยา ชนิดที่ 1 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

ชนิดที่ 2 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

ชนิดที่ 3 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

◆ ข้อบ่งใช้ของยา (ยานี้ใช้เพื่ออะไร)

ชนิดที่ 1 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

ชนิดที่ 2 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

ชนิดที่ 3 ไม่ทราบ ทราบ คือ .....

◆ วิธีการใช้ยา

● แพทย์บอกให้รับประทานยาอย่างไร

ชนิดที่ 1 ใช้ครั้งละ ..... เม็ด วันละ ..... ครั้ง หรือ สัปดาห์ละ ..... ครั้ง
เวลา ..... ก่อนอาหาร หลังอาหาร เช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน

ชนิดที่ 2 ใช้ครั้งละ ..... เม็ด วันละ ..... ครั้ง หรือ สัปดาห์ละ ..... ครั้ง
เวลา ..... ก่อนอาหาร หลังอาหาร เช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน

ชนิดที่ 3 ใช้ครั้งละ ..... เม็ด วันละ ..... ครั้ง หรือ สัปดาห์ละ ..... ครั้ง
เวลา ..... ก่อนอาหาร หลังอาหาร เช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน

● ขณะอยู่ที่บ้านรับประทานยานี้อย่างไร

ชนิดที่ 1 ใช้ครั้งละ ..... เม็ด วันละ ..... ครั้ง หรือ สัปดาห์ละ ..... ครั้ง
เวลา ..... ก่อนอาหาร หลังอาหาร เช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน

ชนิดที่ 2 ใช้ครั้งละ ..... เม็ด วันละ ..... ครั้ง หรือ สัปดาห์ละ ..... ครั้ง
เวลา ..... ก่อนอาหาร หลังอาหาร เช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน

ชนิดที่ 3 ใช้ครั้งละ ..... เม็ด วันละ ..... ครั้ง หรือ สัปดาห์ละ ..... ครั้ง

เวลา ..... ก่อนอาหาร หลังอาหาร เช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน

♦ การเก็บรักษายา

เก็บในตู้เย็น ไม่แช่แข็ง ; ยา ..... เก็บอุณหภูมิห้อง; ยา .....

เก็บพ้นความร้อน ความชื้น ; ยา ..... อื่นๆ .....

📖 ความรู้เกี่ยวกับผลข้างเคียงของยาเคมีบำบัด

5. ผลข้างเคียงจากยา (มีปัญหาอะไรเกี่ยวกับยาบ้างหรือไม่ หลังออกจากโรงพยาบาลไปแล้ว)

☐ ไม่มี	☐ คลื่นไส้	☐ อาเจียน	☐ เบื่ออาหาร
☐ ปากเจ็บ แผลในปาก	☐ อ่อนเพลีย	☐ ความรู้สึกรับรสเปลี่ยน	☐ น้ำหนักลด
☐ ท้องผูก	☐ ท้องเสีย	☐ ผม่ว	☐ เกิดผื่นคัน
☐ มีไข้	☐ ไอ / ไอแห้ง	☐ ปัสสาวะลำบาก	☐ หายใจลำบาก
☐ เจ็บหน้าอก	☐ เกิดจ้ำเขียว	☐ พบจุดเลือดออก	☐ เลือดออกตามไรฟัน
☐ เลือดกำเดาออก	☐ น้ำตาไหล	☐ ปวดกระดูก	☐ ปวดกล้ามเนื้อ
☐ เล็บและผิวหนังเปลี่ยนแปลง	☐ บวม แดง ปวด แสบร้อน บริเวณผิวหนังที่ฉีดยา	☐ มึนงง สับสน	
☐ อื่นๆ			

6. ทราบหรือไม่ว่าอาการที่เกิดขึ้น มีสาเหตุจากอะไร

- ไม่ทราบ เกิดจากโรคที่เป็น เกิดจากยาเคมีบำบัด อื่นๆ .....

7. เคยทราบหรือไม่ว่ายาจะทำให้เกิดผลข้างเคียงเหล่านี้

- ไม่ทราบ ทราบ จาก .....

8. รู้สึกเกี่ยวกับอาการที่เกิดขึ้นอย่างไร

- ไม่ทราบ ไม่เกิดอาการ ไม่ร้ายแรง ร้ายแรงน้อย
- ร้ายแรง ร้ายแรงมาก อื่นๆ .....

9. เมื่อเกิดอาการผิดปกติหลังรับประทานยา ปฏิบัติตัวอย่างไร

- ปล່อยให้หายเอง ซื้อยาจากร้านขายยา หยุดยา
- พบแพทย์ทันที ก่อนถึงเวลานัด พบและปรึกษาแพทย์เมื่อถึงเวลานัด อื่นๆ .....

📖 ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองขณะรับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด

10. ขณะได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด มีการดูแลตนเองอย่างไร เคยได้รับคำแนะนำหรือไม่

☐ ไม่ทราบ ไม่ได้รับคำแนะนำ	☐ ควรมาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง
☐ ระวังเรื่องการติดเชื้อ ไม่เข้าไปในที่ชุมชน	☐ ปรึกษาแพทย์ ก่อนฉีดวัคซีนทุกครั้ง
☐ ระมัดระวังการถูกบาดด้วยของมีคม	☐ ระมัดระวังการได้รับบาดเจ็บและการถูกกระแทก
☐ รักษาความสะอาดช่องปากและฟันเพิ่มขึ้น	☐ ระมัดระวังการใช้แปรงสีฟัน โคมขัดฟัน

- ปรีกษาแพทย์ก่อนทำฟัน
- ดื่มน้ำมากๆ
- เมื่อเกิดอาการคลื่นไส้ หรือไม่อยากอาหาร หลีกเลียงอาหารรสจัด อาหารร้อนหรือมีกลิ่น รับประทานอาหารน้อยลงแต่บ่อยครั้งขึ้น
- คุณกำเริบระหว่างได้รับการรักษาด้วยยา
- อื่นๆ .....
- ล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ ไม่ใช้มือสกปรกขยี้ตา
- ใช้วิกผม หรือ หมวก เมื่อผมร่วง
- เมื่อมี ใช้ ไอ เจ็บคอ จ้ำหรือจุดเลือดออกบริเวณ ผิวหนัง เกิดแผลในปาก หรืออาการไม่พึงประสงค์ ที่รุนแรงอื่นๆ พบและปรึกษาแพทย์
- เมื่อจะใช้ยานิดอื่นปรึกษาแพทย์ก่อน

11. การปฏิบัติตามตามข้อแนะนำที่ได้รับในขณะที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด มีผลดีหรือไม่ อย่างไร

- ไม่ทราบ เพราะไม่มีอาการอะไร
- ไม่ได้รับประโยชน์ เพราะ ไม่มีอาการอะไร ยังคงเกิดผลข้างเคียงจากยาเหมือนเดิม อื่นๆ .....
- ช่วยลดหรือป้องกันอาการข้างเคียงที่เกิดจากยาเคมีบำบัดลงได้
- ทำให้รู้สึกสบายขึ้น ความรุนแรงของอาการข้างเคียงลดลง
- อื่นๆ .....

ความเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับโรค ยา และการบริการ

12. อาการโรคที่เป็นอยู่ ตอนนี้เป็นอย่างไร

- ไม่ทราบ ไม่มีอาการ ดีขึ้น คงที่อยู่ เป็นมากขึ้น

13. คิดว่ายาที่ใช้อยู่นี้ให้ผลการรักษาเป็นอย่างไร

- ได้ผลดี-ดีมาก ได้ผลบ้าง-ไม่ได้ผล ทำให้อาการแย่ลง ไม่ทราบไม่มีอาการ

14. เมื่อมาตรวจ รู้สึกว่ารอนานหรือไม่ ไม่นาน นาน แต่ยอมรับได้ นานมาก

15. เวลาตรวจ หมอมีท่าทางอย่างไร

- จริงจังเป็นการเป็นงาน สบายๆ เป็นกันเอง อื่นๆ .....

16. แต่ละครั้งที่รอรับยาใช้เวลาประมาณ ..... ชั่วโมง รู้สึกว่ารอนานหรือไม่

- ไม่นาน นาน แต่ยอมรับได้ นานมาก

ความไม่สามารถใช้ยาตามสั่งของผู้ป่วย

17. นอกจากการรักษากับแพทย์ปัจจุบันแล้ว ใช้การรักษาแบบอื่นร่วมด้วยหรือไม่

- ไม่ใช่ ใช้สมุนไพร คือ ..... ใช้ยาอื่น คือ .....

18. ปกติเป็นคนประเภทไม่ชอบกินยาหรือเปล่า

- กินได้ ไม่มีปัญหา ไม่ชอบกินยา

19. เคยหรือไม่ที่ไม่แน่ใจว่ากินยาไปแล้วหรือยัง ไม่เคย เคย

การปฏิบัติตามเมื่อลืมรับประทานยา (ถ้าลืมกินยาแล้วทำอย่างไร)

- ไม่ทราบ ไม่เคยลืม รับประทานทันทีที่นึกได้ ; ยา .....

- ข้ามมีอันไป ; ยา ..... ○ เพิ่มขนาดเป็น 2 เท่าในเมื่อต่อไป ; ยา .....
20. เคยหยุดยาหรือลดยาจากที่หมอสั่ง ด้วยตัวเองหรือไม่
- ไม่เคย เคย ; ยา .....
- เหตุผล ○ เกิดอาการไม่สบายเมื่อกินยา ○ คิดว่าอาการของโรคหายดีแล้ว
○ วิธีกินยาแบบเดิมยุ่งยาก ○ อื่นๆ .....
21. เคยเพิ่มยาจากที่หมอสั่ง ด้วยตัวเองหรือไม่
- ไม่เคย เคย ; ยา .....
- เหตุผล ○ รู้สึกว่าอาการของโรคไม่ดีขึ้น ○ อื่นๆ .....
22. เคยไม่มาตามหมอนัดหรือเปล่า ไม่เคย เคย
- เพราะอะไรจึงไม่มาตามหมอนัด พอจะบอกได้ไหม
- อยู่ไกล มาลำบาก ○ ทำงานยุ่ง ไม่มีเวลา ○ ค่ารักษาแพง
○ เกิดผลข้างเคียงจากยา ○ มาหาแล้วรู้สึกไม่ดีขึ้น ○ อื่นๆ .....

ความต้องการข้อมูลของผู้ป่วย

23. คิดว่าได้รับคำอธิบายเกี่ยวกับโรคที่เป็น ยาที่ใช้ จากหมอหรือพยาบาล หรือจากเอกสารต่างๆ มากพอหรือไม่
- ไม่เพียงพอ เพียงพอ
24. ต้องการข้อมูลหรือเอกสารเพิ่มเติมหรือไม่ เกี่ยวกับเรื่องใด
- เกี่ยวกับโรคที่เป็นและผลการรักษา แผนการรักษา ข้อมูลเกี่ยวกับยา
 ผลข้างเคียงจากการใช้ยา วิธีปฏิบัติตนขณะใช้ยา อื่นๆ .....

ภาคผนวก จ

แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ป่วย

HN.....ชื่อ.....วันที่.....

1. จากการให้บริการแนะนำปรึกษาเรื่องยาที่ท่านได้รับ ท่านคิดว่าทำให้เกิดประโยชน์หรือทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาที่ได้รับ มากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ (ให้ตอบใช่ (✓) หรือไม่ใช่ (✗))
  - ทำให้มีความรู้ถึงผลข้างเคียงของยาเคมีบำบัด และวิธีปฏิบัติตนเพื่อป้องกันหรือบรรเทาอาการที่เกิดขึ้น เช่น อาการคลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร เกิดแผลในปาก ผอมลง และ อื่นๆ
  - ทำให้ได้รับความรู้ถึงวิธีการดูแลตนเองในระหว่างที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด เช่น การระวังเรื่องการติดเชื้อ การระวังเรื่องการถูกกระทบกระแทกหรือถูกบาดด้วยของมีคม
  - ทำให้มีความรู้และเกี่ยวกับยารชนิดอื่นที่ได้รับร่วมด้วย
  - อื่นๆ .....
2. ท่านมีความพอใจกับการให้บริการแนะนำปรึกษาเรื่องยาที่ท่านได้รับอยู่หรือไม่
  - พอใจ เหตุผลที่พอใจ
    - ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับยาที่ได้รับมากขึ้น
    - ได้รับความรู้ ที่มีประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติตน
    - รู้สึกว่าได้รับความปลอดภัยจากการใช้ยามากขึ้น
    - อื่นๆ .....
  - ไม่พอใจ เหตุผล
    - เสียเวลา
    - ไม่ได้รับประโยชน์
    - ได้รับบริการที่ไม่ประทับใจ
    - อื่นๆ .....
3. ท่านต้องการให้ทางโรงพยาบาลให้บริการเช่นนี้ กับท่านต่อไปหรือไม่
  - ต้องการ
  - ไม่ต้องการ
4. ท่านคิดว่าเวลาที่ให้บริการแต่ละครั้ง เหมาะสมหรือไม่
  - เหมาะสมแล้ว
  - น้อยเกินไป
  - มากเกินไป

5. ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ช

แบบบันทึกประวัติการรักษาของผู้ป่วย

Dermographic data			
Name	Gender	HN	Date .....
Address		MD	Ward .....
Age	Occupation	Room/Bed No.	Admitted .....

History of Present Illness	Vital Sign / Laboratory Data			
	Date			
.....	Temp	.....	.....	.....
Past Medical History	BP	.....	.....	.....
.....	Pulse	.....	.....	.....
.....	RBC	.....	.....	.....
Lifestyle	Hgb	.....	.....	.....
.....	Hct	.....	.....	.....
Allergy/ADR ☐ No known drug allergy	WBC	.....	.....	.....
☐ Allergen / Reaction	GR	.....	.....	.....
.....	PLT	.....	.....	.....
Diagnosis / staging	BUN	.....	.....	.....
Treatment ☐ Radiation or Surgery	Cr	.....	.....	.....
☐ Chemotherapy course	T.Bili	.....	.....	.....
Dosage Regimen	D. Bili	.....	.....	.....
.....	Alk Phos	.....	.....	.....
Other Medical Problem	SGOT	.....	.....	.....
.....	SGPT	.....	.....	.....
.....	LDH	.....	.....	.....
.....	CPK	.....	.....	.....
.....	PT	.....	.....	.....
.....	PTT	.....	.....	.....

Home Medication	Note Chemotherapy Major Toxicity .....
Counseling Point	..... Problem Assessment .....
	Request .....
	Time for Counseling .....

ภาคผนวก ซ

แบบบันทึกผลการประเมินความรู้ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยา และความคิดเห็นของผู้ป่วย

NO	กลุ่ม	ชื่อ	เพศ.....	อายุ	ปี
การศึกษา	อาชีพ	รายได้/เดือน	บาท		

ชนิดห้องขณะรักษาตัวในโรงพยาบาล .....

โรคประจำตัวชนิดอื่น .....

ยาที่ใช้เป็นประจำ .....

ชนิดของโรคมะเร็ง .....

ระยะโรค .....

ระยะเวลาการเป็นโรค (จากการวินิจฉัย) .....

วิธีการรักษา .....

ยาเคมีบำบัดที่ได้รับ .....

ยาอื่นที่ได้รับร่วมด้วย .....

ยาที่ได้รับกลับบ้าน .....

จำนวนขนานยาที่ได้รับกลับบ้าน .....

จำนวนครั้งที่ได้รับยาเคมีบำบัด .....

ระยะเวลาที่นอนรักษาตัวที่โรงพยาบาล .....

ระยะเวลาหลังออกจากโรงพยาบาลถึงการตรวจนัดครั้งแรก .....

ระยะเวลาหลังการตรวจนัดครั้งแรกถึงการตรวจนัดครั้งต่อไป .....

เวลาที่ใช้ในการให้คำแนะนำเรื่องยา .....

คำถามจากผู้ป่วย (ประเภท/จำนวน) .....

🌟 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยา (พบก่อนที่ผู้ป่วยจะออกจากโรงพยาบาล)

1. ADR / ผลการประเมินโดย Naranjo's Algorithm / Intervention

.....
.....

จำนวนปัญหา .....

ผลการประเมินโดย Naranjo's Algorithm .....

2. Drug Interaction / ผลการประเมิน / Intervention

.....
.....

จำนวนปัญหา .....

ผลการประเมิน .....

3. others .....

🌟 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยา (พบเมื่อผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาลไปแล้ว) → จากการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1

1. ADR หรือ ผลแทรกซ้อนที่พบ / ผลการประเมินโดย Naranjo's Algorithm / Intervention

.....
.....

จำนวนปัญหา .....

ผลการประเมินโดย Naranjo's Algorithm .....

2. others .....

😊 ความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับโรค ยา และการบริการ

✳ 1. ความรุนแรงของอาการไม่พึงประสงค์จากยา .....

2. ผลการรักษาด้วยยา .....

3. แพทย์ผู้ตรวจรักษา .....

4. การรองรับบริการตรวจรักษา .....

👁 ปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้และความสามารถให้ยาตามสั่งของผู้ป่วย

1. ความเชื่อมั่นในการรักษาแผนปัจจุบัน .....

2. สภาวะจิตใจและการยอมรับของผู้ป่วย (Mental distress) .....

3. ความไม่รู้และมีความต้องการข้อมูลของผู้ป่วย .....

4. สภาวะของผู้ป่วยขณะได้รับคำแนะนำเรื่องยา หรือได้รับการสัมภาษณ์ .....

5. others .....

 ความรู้พื้นฐานของผู้ป่วยเกี่ยวกับยาเคมีบำบัด

จำนวนที่ทราบหรือระบุได้ถูกต้อง

1. ชื่อยา .....
2. ข้อบ่งใช้หรือผลของยาที่คาดหวัง .....
3. วิธีทางให้ยาและวิธีบริหารยา .....
- * 4. อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา .....
- * 5. วิธีการดูแลปฏิบัติตนขณะรับการรักษาด้วยยา .....
6. อื่นๆ .....

 ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้พื้นฐานของผู้ป่วย (เกี่ยวกับอาการไม่พึงประสงค์หรือวิธีการดูแลปฏิบัติตน)

1. เคยได้รับคำแนะนำมาก่อน/แหล่งข้อมูล .....
2. เคยเกิดอาการไม่พึงประสงค์หรือผลแทรกซ้อนมาก่อน .....
3. เคยได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดมาก่อน จำนวน ..... ครั้ง

 ความรู้เกี่ยวกับโรคและแผนการรักษาด้วยยา

1. ทราบชนิดโรคที่เป็น .....
2. ทราบว่าได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด .....
3. ทราบและเข้าใจจุดมุ่งหมายในการรักษาด้วยยา .....
4. ทราบและเข้าใจแผนการรักษาด้วยยา .....

 Knowledge (ความรู้ของผู้ป่วยเกี่ยวกับเคมีบำบัด)

จำนวนที่ทราบหรือระบุได้ถูกต้อง

1. ชื่อยา .....
2. ข้อบ่งใช้หรือผลของยาที่คาดหวัง .....
3. วิธีทางให้ยา และวิธีบริหารยาที่แพทย์สั่งใช้ .....
4. วิธีบริหารยาที่บ้านหลังจากออกจากโรงพยาบาล .....
- * 5. อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา .....
- * 6. วิธีการดูแลปฏิบัติตนขณะได้รับการรักษาด้วยยา .....
7. การเกิดอันตรกริยากับยาอื่น .....
8. การปฏิบัติตนเมื่อสัมผัสประทานยา .....
9. การเก็บรักษายา .....

note : ผู้ป่วยไม่ทราบว่าอาการไม่พึงประสงค์นั้นเกิดจากยา .....

 Knowledge (ความรู้ของผู้ป่วยเกี่ยวกับยาที่ได้รับกลับบ้าน)

จำนวนที่ทราบหรือระบุได้ถูกต้อง

1. ชื่อยา .....
2. ข้อบ่งใช้หรือผลของยาที่คาดหวัง .....
3. วิธีทางให้ยา และวิธีบริหารยาที่แพทย์สั่งใช้ .....
4. วิธีบริหารยาที่บ้านหลังจากออกจากโรงพยาบาล .....
5. อาการไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น และการปฏิบัติตัว .....

6. การเกิดอันตรกริยากับยาอื่น	.....
7. การปฏิบัติตนเมื่อลืมนับประทานยา	.....
8. การเก็บรักษายา	.....
9. note : ได้รับเคมีบำบัดในรูปยารับประทานกลับบ้านจำนวน	..... ขนาน
☺ Compliance (ความสามารถใช้ยาตามสั่งของผู้ป่วย)	จำนวนยาที่บริหารได้อย่างถูกต้อง
<u>ยาเคมีบำบัด</u>	
1. ยาฉีด → ไม่ขาดการได้รับยา (พบแพทย์ตามนัด)	.....
2. ยารับประทานกลับบ้าน → รับประทานยาได้อย่างถูกต้อง	.....
3. วิธีการดูแลปฏิบัติตน → ปฏิบัติตามคำแนะนำ	.....
<u>ยาที่ได้รับกลับบ้าน</u> (จำนวน .....ขนาน มียาเคมีบำบัดจำนวน .....ขนาน)	
1. ยาฉีด → ไม่ขาดการได้รับยา	.....
2. ยารับประทาน → รับประทานยาถูกต้องตามแพทย์สั่ง	.....
รวม	.....
☹ Non-compliance (ความไม่สามารถใช้ยาตามสั่งของผู้ป่วย)	จำนวนปัญหา/เหตุผล
1. ลักษณะความไม่สามารถใช้ยาตามสั่ง	
♦ การใช้ยามากกว่ากำหนด (เพิ่มยาจากแพทย์สั่ง)	.....
♦ การใช้ยาน้อยกว่ากำหนด	.....
ลืมนับรับประทานยา	.....
ลดขนาดยาเอง	.....
หยุดรับประทานยาเอง	.....
♦ การใช้ยาอื่นนอกเหนือจากแพทย์สั่ง	.....
ใช้สมุนไพรหรือยาแผนโบราณ	.....
ใช้วิตามินหรืออาหารเสริม	.....
ยาอื่นๆ	.....
♦ การใช้ยาในเวลาไม่เหมาะสม	.....
รวม	.....
* ระดับความมีนัยสำคัญ	.....
2. ไม่ทราบหรือปฏิบัติตนไม่ถูกต้องเมื่อเกิดอาการไม่พึงประสงค์หรือผลแทรกซ้อนจากยา	.....
* ลักษณะปัญหา	.....
3. การขาดการตรวจนัด	ในช่วงที่ต้องได้รับยาเคมีบำบัด .....
	ในช่วงติดตามผลการรักษา .....
	ในช่วงติดตามอาการโรคหลังจากได้ยาครบ .....

ภาคผนวก ฅ

แบบประเมินความเชื่อมั่นของการเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาของ

Naranjo's Algorithm

คำถาม	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	คะแนน
1. อาการไม่พึงประสงค์ที่พบเคยมีรายงานมาก่อนหรือไม่	+1	0	0	.....
2. ADR ที่พบมีความสัมพันธ์กับเวลาที่เกิดหรือไม่	+2	-1	0	.....
3. เมื่อได้รับspecific antagonist หรือหยุดยา อาการ หายหรือทุเลาหรือไม่	+1	0	0	.....
4. เมื่อได้รับยานั้นซ้ำอีกครั้ง จะเกิด ADR อีกหรือไม่	+2	-1	0	.....
5. ADR ที่เกิดอาจเกิดจากสาเหตุอื่นที่ไม่ใช่จากยาได้หรือไม่	-1	+2	0	.....
6. เมื่อได้รับยาหลอก จะเกิด ADR แบบเดิมอีกหรือไม่	-1	+1	0	.....
7. มีการยืนยันโดยตรวจวัดระดับยาในเลือดหรือในส่วนอื่น ว่าระดับยาเป็นระดับที่มีอันตรายเป็นพิษหรือไม่	+1	0	0	.....
8. เมื่อได้รับยาขนาดสูงขึ้น ADR รุนแรงขึ้น หรือเมื่อลด ขนาดยาลง อาการที่เกิดลดลงด้วยใช่หรือไม่	+1	0	0	.....
9. เคยมีประวัติแพ้ยากลุ่มนี้โดย ADR เหมือนครั้งนี้หรือไม่	+1	0	0	.....
10. มีวิธีอื่นที่สามารถยืนยันว่าเป็น ADR ที่เกิดขึ้นจากการใช้ยาร่วมด้วยหรือไม่	+1	0	0	.....
คะแนนรวม				.....

ผลการประเมิน ความเชื่อมั่นและความเป็นไปได้

Total score ≥ 9 Definite (ใช่แน่) ..... Total score 5-8 Probable (น่าจะใช่) .....

Total score 1-4 Possible (อาจจะใช่) ..... Total score ≤ 0 Doubtful (ไม่น่าใช่) .....

ภาคผนวก ญ

เกณฑ์การประเมินระดับความรู้เกี่ยวกับยาเคมีบำบัดของผู้ป่วย

การประเมินความรู้เกี่ยวกับยาเคมีบำบัดของผู้ป่วย จะพิจารณาความรู้ของผู้ป่วยในเรื่อง ข้อบ่งใช้หรือผลที่คาดหวังจากการใช้ยา อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา และวิธีการดูแลตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขอาการไม่พึงประสงค์ของยา ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเกิดความร่วมมือต่อการรักษาที่ดีของผู้ป่วย

การประเมินความรู้ของผู้ป่วยมีเกณฑ์ที่ใช้ระบุคือ ผู้ป่วยทราบหรือมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1. ข้อบ่งใช้หรือผลที่คาดหวังจากยา
2. อาการไม่พึงประสงค์หลัก ของยาที่ได้รับในการรักษา
3. วิธีการดูแลตนเองเพื่อแก้ไขหรือหลีกเลี่ยงอาการไม่พึงประสงค์หลักจากยาที่อาจเกิดขึ้น

การคิดระดับคะแนนของผู้ป่วย (Knowledge score)

- ♦ คิดจากเกณฑ์ทั้ง 3 ข้อที่ผู้ป่วยทราบหรือมีความรู้ โดยเกณฑ์แต่ละข้อมีคะแนนเท่ากับ 1
- ♦ คะแนนผู้ป่วย = ผลรวมคะแนนของผู้ป่วยจากเกณฑ์การประเมิน 3 ข้อ โดยคิดออกมาในรูปร้อยละ

หมายเหตุ : อาการไม่พึงประสงค์หลัก ของยาเคมีบำบัดที่ผู้ป่วยได้รับ จะหมายถึง อาการไม่พึงประสงค์หลักที่อาจเกิดจากยาเคมีบำบัด ทุกชนิดที่ผู้ป่วยได้รับในการรักษา ซึ่งผู้ป่วยอาจได้รับมากกว่า 1 ชนิด โดยรายละเอียดของอาการไม่พึงประสงค์หลักของยาเคมีบำบัดแต่ละชนิด แสดงในภาคผนวก ข

ภาคผนวก ก

เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาที่พบในผู้ป่วย

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาที่พบได้แก่ ปัญหาความไม่ร่วมมือในการใช้ยา และ ปัญหาการเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากยา

1. เกณฑ์การประเมินความไม่ร่วมมือในการใช้ยา มีดังนี้คือ

- 1.1 ใช้ยามากเกินกว่าที่กำหนด ได้แก่
  - ◆ ใช้ยาในปริมาณมากกว่าที่แพทย์สั่ง
  - ◆ ใช้ยาในจำนวนครั้งมากกว่าที่แพทย์สั่ง
  - ◆ ใช้ยาเป็นระยะเวลาานมากกว่าที่แพทย์สั่ง
- 1.2 ใช้ยาน้อยกว่าที่แพทย์สั่ง ได้แก่
  - ◆ ใช้ยาปริมาณน้อยกว่าที่แพทย์สั่ง
  - ◆ ใช้ยาในจำนวนครั้งน้อยกว่าที่แพทย์สั่ง
  - ◆ หยุดรับประทานยาก่อนที่แพทย์สั่ง
  - ◆ ไม่ใช้ยาตามที่แพทย์สั่ง
- 1.3 ใช้ยาในเวลาไม่เหมาะสม
  - ◆ รับประทานยาที่สั่งเกี่ยวกับมื้ออาหารไม่ถูกต้อง
  - ◆ จัดระยะห่างของการใช้ยาแต่ละครั้งไม่เหมาะสม
- 1.4 ใช้ยาอื่นนอกเหนือจากที่แพทย์สั่ง

2. เกณฑ์การประเมินการเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา ใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ป่วย ร่วมกับการพิจารณาจาก

- ◆ การมีความสัมพันธ์กับชนิดยาที่ได้รับ
- ◆ การเกิดอาการไม่พึงประสงค์นั้นมีความสัมพันธ์กับเวลาที่เกิด
- ◆ การมีสาเหตุอื่นที่อาจก่อให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์นั้นหรือไม่
- ◆ การเกิดอาการทางคลินิกของผู้ป่วย
- ◆ การเกิดความผิดปกติของผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ และผลการตรวจของแพทย์

ประวัติผู้วิจัย

นางสาว วรางคณา สุขป้อม เกิดวันที่ 12 มีนาคม 2512 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเภสัชศาสตรบัณฑิต จากคณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล ในปีการศึกษา 2535 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2539 ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งเภสัชกร 5 ที่โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข

